

JOURNAL OF AWARENESS

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal
Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

ratingacademy.com.tr/ojs

Volume / Cilt : 3

Year / Yıl : 2018

Issue / Sayı : 3

E-ISSN : 2149-6544

DOI : 10.26809

JOURNAL OF AWARENESS

ABOUT THE JOURNAL / DERGİ HAKKINDA

OWNER / SAHİBİ

Rating Academy Ar-Ge, Yazılım, Danışmanlık, Yayıncılık, Eğitim ve Organizasyon Ltd. Şti.

EDITORS / EDITÖRLER

Assoc. Prof. Dr. Mehmet ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University/*TURKEY* (Chief Editor)

Assist. Prof. Dr. Nilay KÖLEOĞLU, Çanakkale Onsekiz Mart University/*TURKEY* (Co-Editor)

SECTION EDITORS / ALAN EDITÖRLERİ

Assist. Prof. Dr. Halide OKUMUŞ, Çanakkale Onsekiz Mart University/*TURKEY*

Assist. Prof. Dr. Fatih KANA, Çanakkale Onsekiz Mart University/*TURKEY*

WEB EDITOR / WEB EDITÖRÜ

Lecturer **Cumali YAŞAR**, Çanakkale Onsekiz Mart University/*TURKEY*

Contact / İletişim:

Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi No: 276 D-I, Çanakkale / TÜRKİYE

Gsm : +90 555 477 00 66

E-mail : joa@ratingacademy.com.tr ; msahin@ratingacademy.com.tr

Web: <http://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA>

ABSTRACTING & INDEXING

	CEEOL (Central And Eastern European Online Library)			OPAC Plus
	Infobase Index			Directory of Research Journals Indexing (DRJI)
	Bielefeld Academic Search Engine(BASE)			World Wide Science
	Google Scholar			German National Library of Science and Technology (TIB)
	ASOS Index			Scilit
	AcademicKeys			Scipio.ro
	I2OR			OAJI
	Scientific World Index			Cite Factor
	Polish Scholarly Bibliography (PBN)			Journal Factor
	Cosmos Impact Factor			ScopeMed: Directory of Medical Articles
	Research Bible			Digital Object Identifier System
	Scholarsteer			CrossRef

	Root_Index			Budapest Open Access Initiative
	PKP Index			DIIF
	Journal Index			OCLC WorldCat
	Scientific Indexing Services (SIS)			German Journal Database (ZDB): Zeitschriftendatenbank
	ISIFI			Turkish Journal Park Academic
	International Society for Research Activity (ISRA)			Electronic Journals Library
	<i>Society of Economics and Development</i>			The Library of Congress
	<i>Harvard Library HOLLIS</i>			Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)

JOURNAL OF AWARENESS

EDITORIAL BOARD / EDİTORYAL KURUL

- [Adrian RUNCEANU](#), Constantin Brancusi University from Targu Jiu, Romania
- [Agnieszka SZPLIT](#), The Jan Kochanowski University, Poland
- [Andrea QUINTILIANI](#), Pegaso Telematin University, Italy
- [Andreas YUMARMA](#), President University, Indonesia
- [Ayhan ESI](#), Adiyaman University, Turkey
- [Araz ASLANLI](#), Azerbaijan State Economics Üniversitesi, Azerbaijan
- [Francisco Fernando Ribeiro RAMOS](#), Coimbra Business School, Portugal
- [Goran PERIC](#), Business School of Applied Studies, Serbia
- [Hasan KAPLAN](#), Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
- [Helena SANTOS-RODRIGUES](#), Instituto Politécnico de Viana do Castelo, Portugal
- [Irvan TRANG](#), Sam Ratulangi University, Indonesia
- [Lyudmila ZINCHENKO](#), Bauman Moscow State Technical University, Russian Federation
- [Mahmaod Ibrahim AL-RAWAD](#), Al Hussein Bin Talal University, Jordan
- [Mario J. PINHEIRO](#), Universidade de Lisboa - UL, Portugal
- [Michal CHMIELECKI](#), Clark University, United States
- [Mumtaz Hussain SHAH](#), University of Peshawar, Pakistan
- [Neşet AYDIN](#), Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
- [Octavio REYES](#), Universidad Virtual del Estado de Guanajuato (UVEG), Mexico
- [Olayinka Idowu KAREEM](#), Philipps University of Marburg, Germany
- [Özge UYSAL ŞAHİN](#), Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
- [Paola FERRETTI](#), Dipartimento di Economia e Management University of Pisa, Italy
- [Sameh ALOUNI](#), Yarmouk University, Jordan
- [Sibel GÜVEN](#), Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
- [Slobodan Rajko ČEROVIĆ](#), Singidunum University, Serbia
- [Turgay BERKSOY](#), Marmara University, Turkey

YAYIN İLKELERİ

1. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazıların daha önce **başka bir yerde yayınlanmamış olması veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması** gerekir. Daha önce **konferanslarda sunulmuş ve özeti yayınlanmış çalışmalar**, bu durum belirtilmek üzere kabul edilebilir. Ayrıca, çalışma **bir kurum tarafından destek görmüşse veya tezden üretilmişse** çalışmanın başlığına verilecek dipnotla bu durumun belirtilmesi gerekir. Yayın için gönderilmiş çalışmalarını herhangi bir nedenle dergiden çekmek isteyenlerin bir yazı ile dergi yönetimine başvurmaları gerekir. Yayın kurulu, gönderilmiş yazılarda makale sahiplerinin bu koşullara uymayı kabul ettiklerini varsayar.
2. *Journal of Awareness*'e sunulan makaleler, başka bir çalışmadan kısmen ya da tamamen kopyalanmamış (plagiarizm) olup olmadıkları "iThenticate" tarama programı ile kontrol edildikten sonra hakemlere yollanır. Plagiarizm tespit edilen makaleler hakeme yollanmadan yazara iade edilir.
3. Yayın kurulu, yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri vermek, biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar, yayın kurulunun uygun gördüğü en az **iki hakem** tarafından değerlendirildikten sonra yayınlanması uygun görülürse dergide basılır. Bir hakemin olumlu diğer hakemin olumsuz görüş verdiği makaleler **üçüncü bir hakeme** gönderilir. Hakemlere gönderilecek yazılarda yazarın kimliği saklı tutulur.
4. Yazılar, Makale Takip Sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir. Bu sisteme Anasayfada yer alan "**Makale Gönder/Takip**" linkinden ulaşılabilir. Sözkonusu sisteme kayıt yapıp makale gönderildikten sonra hakem süreciyle ilgili gelişmeler ve hakem değerlendirme raporları yazarlar tarafından kolaylıkla takip edilebilir.
5. Derginin yayın dili **Türkçe ve İngilizce**'dir. Türkçe makalelerin İngilizce başlığı ve özeti bulunmalıdır. Türkçe makalelerin Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'ne ve Yeni Yazım Kılavuzu'na uygun olması gerekir.
6. Makale gönderen yazar; ad ve soyadını, akademik ünvanını, çalıştığı kurumu, telefon numarasını, elektronik posta adresini, varsa çalışmasını destekleyen kurumu belirtmelidir.
7. Yayınlanan her türlü çalışmanın yayın hakkı dergiye aittir.
8. Dergiye gönderilen yazılara **teelif hakkı ödenmez**.Yayınlanan makalelerin telif hakkı Dergiye aittir.
9. Dergide yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarını bağlar. Yazıların bütün hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.
10. Makale İnceleme ücreti yok
11. Makale yayınlama ücreti yok

PUBLICATION POLICIES

1. All manuscripts proposed to the **JoA** should not be previously published or submitted for publication elsewhere. The studies or their summaries which were presented in a conference or published can be accepted if it is stated in the manuscript before. Besides that if the study is supported by an institution or produced from a thesis, this must be footnoted on the title. If the studies were wanted to be revoked by any reason, it is needed to apply to the admin with a letter. Publication committee considers that the authors will keep the rules as editorial principles and author guidelines.
2. *The manuscripts sent to **JoA** are controled with "iThenticate" screening program in terms of having plagiarism.* If there is no plagiarism, they are sent to referees. But if there is a plagiarism, these manuscripts are sent back to writers without sending referee.
3. Publication Committee entitled to reject the manuscripts if not conformable with the conditions concerning the ortography and grammar or return back to the authors for correction or reform them. All manuscripts submitted to **JoA** are sent to at least **two referees** after the initial review of the editorial board with respect to formatting and content. After having positive feedbacks from both of the referees, the manuscripts are published. In case of having one positive and one negative feedback from the different referees, the manuscript is sent to a **third referee**. The reviewers are not apprised of the authors' names or institutions in the submitted manuscript; and authors are not told the identity of the referees.
4. Manuscripts are sent to online Manuscript Submission System and Information about the referee process for your manuscripts is given through Online Manuscript Submission System. Reviews can also be seen through this system from the following link " <http://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA/user/register> "
5. Manuscripts are wellcomed both in **Turkish** and **English**. Turkish manuscripts are required English title and abstract.
6. The author's name, surname, title, instution, phone number and e-mail adress must be added.
7. Copyright (printed or electronic) of the manuscripts are belong to **JoA**.
8. **No copyright payment.**
9. The responsibility of the idea exists in the published articles belongs to the authors
10. No article processing charges
11. No article submission charges

YAYIN ETİK KURALLARI

Journal of Awareness (JoA), yayın sürecinin her aşamasında etik davranış standartlarını benimsemeyi ve bunları yerine getirmeyi taahhüt etmektedir. Yayın Etik Komitesi (Committee on Publication Ethics - COPE), Açık Erişim Akademik Yayıncılar Derneği (Open Access Scholarly Publishers Association - OASPA) ve Cambridge Journals Etik Standartları ve Prosedürleri tarafından sağlanan genel etik yönergelerine sıkı bir şekilde bağlıdır. Bu yönergelerde belirtilen ilkelere ve genel yayın şartlarına bağlı olarak, mesleki ve etik standartlara göre editörler, hakemler ve yazarlar aşağıdaki sorumlulukları almalıdır. Yayın sürecinin düzgün ve etiğe uygun şekilde işlemesi bu sorumlulukların yerine getirilmesine bağlıdır.

Editörlerin Görevleri

- ❖ Baş editor ve ilgili editörler, dergiye yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların, 10 gün içinde, değerlendirmeye alınıp alınmadığını yazara bildirmelidir. Editör ve yardımcı/alan editörleri gönderilen çalışmaların hangilerinin yayınlanması gerektiğine karar vermekten sorumludur.
- ❖ Editörler dürüst, tarafsız, şeffaf ve bütünlük arz edici bir editorial politika izlemelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar Baş editör veya ilgili editörler tarafından öncelikle intihal ihtimaline karşı kontrol edilmelidir. Bu aşamada intihal ihtimali olan çalışmalar, Baş editor ve ilgili editörler tarafından reddedilir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalarda yer alan yayınlanmamış yöntem ve bilgiler, yazarın açık yazılı izni olmaksızın hiçbir kimse tarafından kendi çalışması içinde kullanılmamalıdır.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar; yazarların sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ile dini inançları göz önüne alınmaksızın, sadece entelektüel değerleri çerçevesinde değerlendirilmelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar, Baş editor ve ilgili editörler tarafından çalışmanın yazar(lar)ı, hakemleri, yardımcı/alan editörleri ve yayıncı dışında hiç kimseye ifşa edilmemelidir.
- ❖ Baş editor ve ilgili editörlerin dergiye gönderilen çalışmaların başka bir yazar ve/veya kurum ile çıkar çatışmasının olduğunu tespit etmesi halinde, çalışma yayın/değerlendirme sürecinden çekilmelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmaların kabulü veya reddi ile ilgili son görüş baş editöre aittir. Editör çalışmanın özgünlüğü ve önemi gibi hususları dikkate alarak kararını vermelidir.
- ❖ Baş editör, dergiye gönderilen çalışmaların kabulü için yazarlara dergideki herhangi bir makaleye veya başka bir çalışmaya atıf yapması konusunda telkinde bulunmamalıdır.

Hakemlerin Görevleri

- ❖ Editör veya yardımcı editörler tarafından kendisine değerlendirme için gönderilen çalışmayı değerlendirme konusunda çalışma ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını hisseden ya da ivedi bir değerlendirme yapamayacak durumda olan bir hakem, editörü bu durumdan haberdar ederek değerlendirme görevinden ayrılmalıdır.
- ❖ Hakemler, gizlilik ilkesine riayet ederek değerlendirmesini yapmalıdır. Editörler dışındaki kişilere çalışmalar gösterilmemeli ve başkalarıyla çalışma hakkında tartışma yapılmamalıdır.

- ❖ Hakemler, inceleme sürecinde elde etmiş olduğu ayrıcalıklı bilgi ve fikirleri gizli tutmalı ve kişisel çıkarı için kullanmamalıdır. Ayrıca hakemler, değerlendirmesini yaptığı ve henüz yayınlanmamış çalışmanın verilerinin herhangi bir parçasını kullanmamalıdır.
- ❖ Hakem eleştirileri nesnel olarak yapılmalıdır. Yazara karşı hiçbir kişisel eleştiri yöneltilmemelidir. Hakemler, fikirlerini açık biçimde destekleyen argümanlarla ifade etmelidir.
- ❖ Hakemler değerlendirilen çalışmanın daha önce yayınlanmış başka bir çalışma ile arasında esaslı bir benzerlik veya örtüşmeyi tespit etmeleri halinde, durumu editöre iletmelidirler.
- ❖ Hakemler, yazarı ile aralarında rekabet, işbirliği veya başka türlü ilişki veya bağlantılar bulunduğunu tespit ettiği çalışmaları değerlendirmemelidir.
- ❖ Hakemler çalışmaları kendilerine verilen süre içinde, zamanında değerlendirmelidir.

Yazarların Görevleri

- ❖ Yazar(lar), aynı çalışma metnini aynı anda birden fazla dergiye göndermemelidir.
- ❖ Yazarlar çalışmalarına ilişkin verileri etik ilkeler çerçevesinde toplamalıdır. Yayımcı, editör ve hakem, çalışmanın dayanağını oluşturan ham verileri yazar(lar)dan talep edebilir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar, yeterli düzeyde kaynak bilgisi ve ayrıntı içermelidir. Hileli ve bilinçli yanlış ifadeler etik olmayan durumlara yol açacağından kabul edilemez.
- ❖ Yazarlar tarafından dergiye gönderilen çalışmalar özgün olmalı ve çalışmanın özgün olduğu garanti edilmelidir. Eğer gönderilen çalışmalarda başkalarının çalışmalarını ve/veya kelimeleri kullanılıyorsa uygun bir şekilde atıf yapılmalıdır. Ayrıca yapılacak alıntı da bilimsel etik ve dergi yazım kurallarına uygun olmalıdır. Yazarlar gönderdikleri çalışmalarının esasını etkileyen önceki yayınlara atıf yapmak zorundadır.
- ❖ Yazarlar gönderdikleri çalışmaları destekleyen kuruluşları, finansal kaynakları veya çıkar çatışmasını beyan etmekle yükümlüdür.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmanın tasarımına, uygulanmasına veya yorumuna katkı sağlayan her kişi, çalışmada belirtilmelidir. Önemli katkıda bulunan tüm katılımcılar ilk yazarı takiben listelenmelidir. Bunun dışındaki kişiler ise çalışmanın "Teşekkür(Acknowledgement)" kısmına ilave edilmelidir.
- ❖ Yazar, dergide yayınlanmış çalışması içerisinde önemli bir yanlışlık veya kusur tespit ederse, bu durumu acil olarak dergi editörüne veya yayıncıya bildirmek ve mevcut yanlışlığın veya kusurun düzeltilmesi için editörle işbirliği yapmak yükümlülüğündedir.

ETHICAL GUIDELINES

Journal of Awareness (JoA) is committed to meeting and upholding standards of ethical behaviour at all stages of the publication process. It strictly follows the general ethical guidelines provided by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) and Cambridge Journals Ethical Standards and Procedures. Depending on these principles and general publication requirements, editors, peer reviewers, and authors must take the following responsibilities in accordance to professional ethic and norms. The proper and ethical process of publishing is dependent on fulfilling these responsibilities

The Responsibilities of Editor(s)

- ❖ The editor in chief and relevant editor(s) should acknowledge receipt of submitted manuscripts to the authors within ten days. The editor in chief and relevant editor(s) have responsibility in order to determine which of the submitted manuscripts could be published.
- ❖ Editors should adopt editorial policies that encourage maximum transparency, complete, impartial and honest reporting
- ❖ The submitted manuscripts will be controlled by the editor and the associate editor(s) in case of the plagiarism possibility. In this stage, the detected plagiarized manuscripts by the The editor in chief and relevant editor(s) will be rejected by the editor and associate editor(s). No way that the plagiarized manuscripts will be taken in the consideration process.
- ❖ The unpublished data and method in the submitted manuscripts should not be exploited/use by anyone in her/his study without the written permission of the author.
- ❖ The submitted manuscripts should be evaluated in accordance to the framework of solely intellectual norms in regardless of social, religious, cultural, economical background.
- ❖ The submitted manuscripts should not be disclosed no one other than the reviewer, the publisher, the editor assistants and the author(s) of such manuscripts by The editor in chief and relevant editor(s).
- ❖ When obtained interest struggle/conflict among the submitted manuscripts and other author(s) and/or institution, such submitted manuscripts should be recuse himself or herself from the review process.
- ❖ The final decision concerning the acceptance or rejection of the submitted manuscripts belongs to the editor in chief. This situation will be decided with reference to the originality and significance of the submitted manuscripts.
- ❖ The editor in chief should not oblige the authors to cite any articles or papers in the journal as the submitted manuscripts of the authors to be able to accept in the journal.

The Responsibilities of Reviewer(s)

- ❖ The reviewers have responsibility to the editor to inform the editor and the associate editors regarding the review process of the submitted manuscript in case the reviewers do not feel enough qualified in order to review the assigned manuscript of if they cannot complete the review process on time.

- ❖ The reviewers should complete her/his task in the respect to principle of secrecy. Reviewers should not share or discuss any data regarding the submitted study with no one except the editors.
- ❖ The reviewer should not disclose and share any data/content and opinions of the submitted manuscripts and should not use personal interest. Furthermore, the reviewers should not use any data of the unpublished paper.
- ❖ The criticism of the reviewers should be based on objective and scientific perspective and also the reviewers should avoid from personal criticism against the author(s). The reviewers are supposed to support her or his opinions by providing clear and tangible proofs.
- ❖ If the reviewers detect any similarities between the assigned manuscript and another published articles in the journal or in an another journal, they are supposed to notify the editor about this situation.
- ❖ The reviewers should not take any part in evaluation process of the submitted manuscripts with author(s) who have competition, cooperation or other kind of relations or links.
- ❖ Reviewers should conduct the work they agree to evaluate on time.

The Responsibilities of the Author(s)

- ❖ The author(s) should not send the same study manuscript to more than a/one journal simultaneously.
- ❖ The authors should gather the data relating the studies in the framework of principle of ethic. The publisher, the editor and the reviewer could demand the raw data from the author(s) which the study is based on.
- ❖ The studies which are sent to the journal should provide details and references/sources in an adequate level. Dishonesty and incorrect statements are unacceptable due to causing unethical principles.
- ❖ The submitted manuscripts should be original and the originality of the study should be ensured by the author(s). If others' papers and/or words are used in the context of the submitted manuscript, the reference should be provided in accordance to appropriate style. Also excerpts should be in an appropriate style in accordance to the writing rules of the journal and scientific ethics. The authorities are supposed to refer to other publishments which effect the essence of their submitted studies.
- ❖ The authors are supposed to notify a conflict of interest, financial sources and foundations if any of them are supported their studies.
- ❖ All the person(s) who contributed to the submitted manuscript in the respect of design, interpretation or implementation should be written on the submitted manuscript. All participations contributed in essence, should be listed respectively. Also apart these persons should be added to the part of "Acknowledgement".
- ❖ If the author detects any flaw or error(s) in the context of the submitted manuscript, the author is responsible to urgently notify this situation to the editor or the publisher in behalf of collaboration in order to correct such error(s) or flaw(s).

JOURNAL OF AWARENESS (JoA)

E-ISSN: 2149-6544

Volume / Cilt: 3

Issue / Sayı: 3

Year / Yıl: 2018

CONTENT / İÇİNDEKİLER

Referred Manuscripts / Hakemli Makaleler

DEEP HISTORY OF LIBERALISM: AN APPROACH TO LIBERALISM HISTORY

Fırat BARÇADURMUŞ.....1-10

OPTIMIZATION OF TURKISH MACRO ECONOMETRIC FISCAL AND MONETARY POLICIES FOR GROWTH

Ahmet Mete ÇİLİNGİRTÜRK & Habib KOÇAK & Turgut ÜN11-24

ARKEOLOJİK YERALTI YERLEŞMELERİ VE KORUMA SORUNLARI: NEVŞEHİR YERALTI ŞEHİRLERİ (DERİNKUYU, KAYMAKLI)

ARCHEOLOGICAL UNDERGROUND SETTLEMENTS AND CONSERVATION PROBLEMS: NEVŞEHİR UNDERGROUND CITIES (DERİNKUYU, KAYMAKLI)

Aziz Cumhur KOCALAR.....25-46

EDUCATING RITA: THE NEEDS OF ADULT LEARNERS IN FURTHER EDUCATION

Mevlüt CEYLAN.....47-52

COMPARISON NUMBERS OF PHOTOGRAPH USED IN PRINTED AND INTERNET NEWSPAPERS OF THREE BEST-SELLING NEWSPAPERS IN SEVEN DAILY PERIOD

Burak ACAR & Bedriye TAYLI53-60

DEEP HISTORY OF LIBERALISM: AN APPROACH TO LIBERALISM HISTORY

Firat BARÇADURMUŞ

University of Warsaw

Warsaw/POLAND, e-Mail: fbarcadurmus@gmail.com

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Article History: Received: 25 April 2018 Accepted: 2 July 2018</p>	<p>The modern liberalism is a political thought movement which develops by the enlightenment of western. Firstly, it used by Adam Smith as a notion. Liberalism comes into prominence with dignity and supporting the true things as freedom of religion and conscience, the leadership of mind, determinate countries, private ownership etc. Sophism was born in V. century. Protagoras is the first agent of sophism. Sophism is a philosophical quadrat that which one criticizes aristocratic and entrenched thoughts, takes people in to the centre and the top of life by idea of metron antropos panton (human is measure of everything), based on humanity while legislation and implement. Sophists suppose the successful person as happy person, gives a pragmatically meaning to life. Generally, the sophists have a democratic approach.</p>
<p>Keywords: Liberalism, Sophism, Philosophical Greek, Socrates</p>	
<p>DOI: 10.26809/joa.2018342288</p>	

1. INTRODUCTION

Liberalism has emerged as a concept AD XVII. century first used by Adam Smith. Philosophical part of liberalism is fed from an intellectual and as a traditional political in historical perspective mainly three resources can be said these are John Locke, notably David Hume Scottish Enlightenment and Immanuel Kant (Erdoğan, 2009). In XX. Century, political has re-shaped in concept of liberalism in Europe and North America and if it is right to express, liberalism continues its way with rearing, nowadays we witness even communist countries like China adopt liberal policies. Liberalism is an economic and political belief that sees the state as a purpose who defends individualism, equality, religion, conscience, belief and expression but use as a means of, it defends the other issues except the security and justice are independent from state and that defends special promotional economic entrepreneurship.

The work Sophist comes from the Greek sophists word. Sophist means someone who loves knowledge, wise, resourceful and clever. Sophism thought that emerged in BC V. century, is a thought of production period that democratic principles gained importance parallel with economic and social development, while the traditional aristocratic rules and intuitions became not able to meet the changing and developing social, political and cultural needs (Göze, 2007). The first representative is Protagoras. Sophism is a thought that criticizes the aristocratic and established thoughts of the period, takes human as a base with human is the measure of all things belief (Metron antropos panton), caring and prefers human, puts human in front of the laws. In the other words, laws cannot be independent from the human. Laws are created by the human, and for the human. Thus, instead of putting laws in front of human, sophists put human in front of the laws. In ancient Greece, successful people are perceived as a happy human, give meaning to life pragmatic and practical. It can be said that generally they develop democratic ideas. Although there has been more than two thousand years between sophism and liberalism, with the aspects of the function of state, taking the individual into centre, caring society show significant similarities.

2. SOPHISM'S BEING AGAINST THE ARISTOCRATIC STRUCTURE

Sophism that is emerged during the corruption period of aristocracy has taken stand against aristocratic values. Rather than the nobles who the distributing the law of justice for personal interests according to Thrasimakhos's "justice is what works for powerful" sentence, sophists who accept human as the measure of all things; says values like state, law, justice are not unchangeable values, and it was a belief against established order (Göze, 1983). Sophists got their first response from aristocratic consensus supporters with their mutual ideas. According to people depending on the layout, sophists assert silly thoughts, people who were themselves outside of society's values and work to show us the behaviour exceeded (Yetkin, 2008). Aristocratic structure admitted to sentence to death like Socrates or exile like Protagoras to get rid of sophists. In aristocratic structure, the management rights belong to aristocrats. They had been claiming that the management right is given themselves by God, as it means the right comes from their blood. Sophist's points that the knowledge and virtues is not coming from blood but it can be won with education, the stand against to aristocratic thought system. For in that period aristocrats are arguing that knowledge and virtue come from the blood and that they are not a property that can be earned later. Here, of course, the sophists are regarded as extremely dangerous for the aristocrats, and in general they have taken an attitude that excluded the sophists, and at first opportunity they were forced to move away from their territories like Protagoras or to be executed as Socrates.

According to Socrates with Sophist thoughts, his will for management of society not by the majority of people but by a virtuous minority is alike with the aristocrats, is significantly different from aristocrat's opinions. Although Socrates has a negative attitude towards sophists, but it is not wrong to mention that Socrates have similar thoughts to sophists. According to Yörük, Socrates has impressed in the face of wisdom of Protagoras (Yörük, 1948). Aristophanes In his book "The Clouds," he portrays a different portrait from Socrates that we know today: Socrates is one who is not very different from sophists and deals with physical questions like nature philosophers (William, 2005). Socrates said that "le monde visible" in the world of sight would not reach a single truth. This idea is similar to the idea of sophists, especially Protagoras, who think that "man is the measure of everything." (Dindar, 1986). Socrates believed that it is possible learn to something at all times and at all age that man did not know, so he learned to steal lyre despite his advanced age (Öçal, 2016). Again, in the "Socrates Final Speech", which is written by Plato, Socrates said that Evenos from Paros is providing education for in return money. And Socrates continues as follows:

“...if I had such information (Information that can be given in exchange for money), I would really be proud of myself, but believe me, Athenians, I have no such information...” (Eflatun, 2009).

The separation of Socrates, in general, from the Sophists, comes from thinking that he does not have the knowledge he can afford or can be given in exchange for money. We see Socrates himself arguing that he does not know anything (Eflatun 2009), so he cannot teach for money what he does not know. But, if Evenos from Paros, who teaches knowledge can be given in exchange for money to someone else, has such knowledge and can sell this knowledge, in fact, Evenos is a very happy person (Eflatun, 2009). Against the relative attitude of the sophists to the field of knowledge, Socrates always believed in the existence of universal truths. The sophists did not seek to teach the teacher as much as possible but as a person who did not know anything. The sophists want to gain much evidence from the emergence of truth. Socrates has always been in pursuit of truth throughout his life (Öçal, 2016). Socrates claims that only God is knowledgeable (Eflatun, 2009). Although it is not very accurate to mention that Socrates is a sophist, but it is not wrong to say that there are similar considerations with sophists. These rights to rule the minority community should be taken from their wisdom not from their nobility (Şenel, 2011). Thus, Socrates is not in sharing the same idea that the management of society is not in the hands of nobility that are considered as inherently virtuous and knowledgeable and accepted. Again, Protagoras that we can say he is the father of the Sofism ideas confirmed as follows:

"Virtue is neither the work of nature nor fortune, it is something that can be taught or achieved by labour. To the people who were born with defective work of nature or faith, people don't think to get angry with them, lecture advice or punish them, they only pity them. For example, someone who looks the ugly, petty person with a bad attitude is crazy or what? Everyone knows that things like beauty or ugliness is the bless of nature, bless of fate. But if there are bad attitudes in a person, in that situation, the feelings of both getting angry, punish, lecture rises in people. Nobody can punish a criminal blindly like a monster because he did an evil thing, because the thing is already done, but think of the future, punishes the criminal to give a lesson to other criminal, to prevent criminals doing it again If the purpose of the punishment is to prevent crime, virtue is something can be taught" (Yetkin, 2008).

As we understand from these statements of Protagoras, Protagoras expressed that virtue and knowledge don't come from lineage and he clearly expressed he is against aristocratic structure. Virtue is not a congenital inherited disease, temperament, disability. Virtue is something that can be transmitted / teach to the person afterwards. So virtue is not merely inherited, which is only in the nobility, transmitted to the person through blood. In other words, Protagoras made it clear that virtue and knowledge do not come from the nobility, and made it clear that he is against the aristocratic structure.

3. CRITICAL APPROACH OF SOPHISM TO EMBEDDED THOUGHT

Sophism dealt a severe blow to aristocratic value, the approved without discuss and applied rules and institutions, beliefs until that time. It criticized previous though system and social rules, system with all sides. Because, calling a person as “sophist” requires a common specialty is that this person could make a traditional, social and politic structure's institutions, concept and belief as a discussion subject (Yetkin, 2008). They dwelled on idea that social, political rules and institutions are not unchangeable or unfailing values, these are human nature and because of this they can change(Göze, 1983). They also drew attention on these rules are not the same in everywhere and not unchangeable, they vary from country to country. Social traditions, customs and traditions that regulate the social political life are not unchangeable and sacred values. This shows varies from a country another country within

time periods and in same periods. Because the sophist Herakleitos says, “everything is in one motion, the only thing constant is change’s itself.”. We have mentioned, however, that virtue and knowledge are not inherent characteristics of the person, as we have conveyed in the previous chapter, that they can later be transmitted to the persons, in other words, it is clearly stated by Protagoras that it is not a hereditary condition (Göze, 1983). Socrates, who has sophist opinions, says he listened the voice that god sent him, but this is a great crime regarding aristocratic structure. Because an Athenian citizen who has to depend on society and its laws, traditions, beliefs and thoughts with everything and he can only think in order the state, think and believe, and only can listen the orders given by the state. Apart from that, even it is gods voice, to pay attention, to listen, to believe and obey to another “voice” was a crime against the state, the penalty was death (Göze, 2007). Socrates was executed by making him drink hemlock because of criticizing the aristocratic and settled thoughts, being a threat for the continuation of the order, not believing in gods, abetting young people.

4. SOPHISM’S TAKING HUMAN TO THE CENTRE OF EVERYTHING

One of the main topics of philosophy is human. The human subject has been continuously processed from the past to the present day. Philosophers have had dealing with the philosophy that thought process on issues concerning human and human. To understand humanity and to understand what it is and how it is, how they can live together, is the human an animal or different from other creatures, whether human nature is good or bad, or whether it is actually a human nature or it is changing in individual. That and kind of questions has always been the subject of research. As in liberalism, Sophism has also taken the people in this point.

The philosophical roots of liberalism are shaped by the views of thinkers like Locke, Hume, Smith, Mill, Bentham, Spencer, and Constant (Çetin, 2001). However, there are many writers who are influenced by these liberal thinkers and defend the fundamental values of liberalism. One of the most important liberal philosophers of the XX century is Rorty. Some thinkers, however, do not hesitate to describe Rorty's epistemology as "a new sophism" (Akdemir, 2013). Liberalism in a political and philosophical sense is a movement that is based on people / individuals and develops philosophy around people. There is no doubt that Richard Rorty (1931-2007) is one of the most influential philosopher of the XX century as one of the spokesmen of the pragmatic philosophy in the modern period and one of the elite names of the liberal world (Çetin, 2001). We understand that it has human-centred Rorty's clear from these words;

“According to Rorty, it is a great lie that the human mind / language reflects the truth as it is fact. Because, there is no reality which is independent from human mind. The truth is not something that is outside the human mind and perceived, but rather something that is produced by the human mind. Likewise, "righteousness" is not the "righteous representation" of something that transcends the human sphere, but the "subjective linguistic consensus among people themselves” (Akdemir, 2013).

In Rorty's words above, we see clearly that man is at the centre. According to Rorty, a representative of liberalism, there is no reality independently of the human being, for reality is not something that exists outside of man, independent of man. On the contrary, it is something created by man. Because, just like reality, also truth is not something that happens outside of human. In this case, truth and reality cannot be evaluated independently of human. All these are because the people are. So, things are not independent of the people. In other words, existence of all of this and such things connected with human. Naturally man is in the centre of everything.

Protagoras, who is considered as the founder of sophism made human the focus of philosophy and thought with the sentence “Human is the measure of all things, he laid the foundation of philosophy’s dealing with human. The thing called real, it varies from person to person, if there is something other than and above person an absolute “truth”, “right” and “good” does not exists, regarding that all these values and judgments vary from person to person, in this context, the measure of these values is in the hands of human, that means “human is the measure of all things” (Göze, 2007) says Protagoras. Sophists defended various political ideas but their mutual context is human. This opinion that leaves the problems about universe aside, has addressed human and discussed human in their social, political environment (Göze, 1983).

According to aristocrat Pindoras, “Nomos are generally considered the rules imposed by the gods. Even it is human structure, this is the set of rules to be applied by human who didn’t set them up”, (Şenel, 2011) that means these rules, laws are over everything, but against the rule that they are the king of everything, Protagoras who is considered as the founder of sophism takes human as the measure and puts human in front of laws saying that the laws are not real.

5. REPRESENTATIVE AND MESSENGER OF PRAGMATIC AND PRACTICAL STRUCTURE WITH CONTEMPORARY LIBERALISM IN ANCIENT GREEK

Sophists are the first who addressed for the first time the “moral (happiness) problem” in intellectual history. Moral is an area that is described with “good and bad” concepts and aims best. In this context to “good for people, what is the best?” question, sophists gave the answer “happiness”. However, that answer entails that question should be asked immediately: “How can people be happy?” Here is this happiness recipe of sophists carry the practical and pragmatic meaning. With the most obvious and clear meaning, happy human is successful human (Türe, 2006). In the period that the sophism is emerged, the conceptual knowledge has no meaning. To come to a place in top positions, to gain reputation, to become rich etc. they were required to take core courses such as rhetoric. In right that specific point, sophists were giving these lessons for the consideration of money, because happiness means success. Success could be achieved only with information that will lead to the goal.

The source of the distinction between sophist and philosopher is the notion of philosophy that the sophists treat as an independent theoretical activity independent of the way of life. If we just ignore it then It is not possible to distinguish between a philosopher and a sophist (Oralgül, 2017). If we make a very sharp evaluation between sophist and liberal thinker centuries, then we could mention that the social structure was not so different between both centuries. Both in BC V. century and AD XVII. century religion was so powerful in the social life and people was divided aristocratic and others. There was philosophy and it was so famous but same time social structure could not accept something new and against the social structure or aristocrats. The law was not the law of people which securing the stability and security of people. The law could protect the aristocrats and religion. We will mention about law later again.

The problem basically was the social structure of BC IV. and BC V. century. During the BC IV. and BC V. century there was certainly no disapproval for the sale of goods for money. It was the fact that sophists sold instruction in wisdom and virtue. There were not the kind of things should be sold for money (Kerferd, 1981). With no doubts, Sophist was against social, political and religious structures. An example of the religion, the sophist argues that belief in God and the universe’s origins could be different truths that vary from man to man. As a matter of fact, Protagoras put forward a skeptical attitude in the religious scene, saying

that "I don't know either God exist or not" (Kabakçı, 2010). Indeed, this was a war to religion the structure of ancient Greece. Because the sophists were mentioning could be different understanding of things and it was not a usual idea during that time. Same as liberal thinkers they were mentioning about a different idea which is against the structure.

When it comes to law, they are (sophists) sharply critical of the law and other social institution, and offer scope for widely varying interpretation (Saunders, 1977). According to Protagoras, the law rather than deploy the justice should be useful in securing the stability and security of civilized life. This shows the Protagoras is an open and free-thinker philosopher who is able to evaluate law with a perspective that frees from the state influence (Yörük, 1948). When the law is regarded as an agreement, it is imperative that all human beings are bound to their free will, that is, they are equal to other people. The law should not protect the aristocratic and religious structure but should secure the stability and security of the people within the equal way.

What is the state? This was a very important question for the BC IV and BC V. century. When it comes to the question of the existence of states sophists has 2 answers. The first of the answer is the social contract theory. According to Protagoras and Antiphon, humans are among those who are most in need of community life. The second answer is the concept of the power. Which are forms the basis of contemporary state theories (Gagarin, Woodruff, 2003). The "modern" theory and discussion of a social contract and the "natural rights" of man, is based on the works of Grotius, Pufendorf, Hobbes, Montesquieu and especially J.J. Rousseau, who published his *Du Contract Social* in 1762 (Kyriazis, Economou, & Zachilas, 2012). But the social contract theory was discussed first by the sophists. The first explicit formulation of a theory of social contract is to be found in the mid-5th century BC writings of the orator Antiphon, who thus preceded Rousseau by about 2200 years (Kyriazis, Economou, & Zachilas, 2012). Social contract idea was not discussed only by the sophist Antiphon but other sophist was discussing and expressing their idea on social contract as well for example Protagoras in his essay *On Truth*, he also uses the antithesis of law versus nature ("nomos/physics") to claim, in accordance to Antiphon, that (human) laws are superficially imposed on citizens while those arising from nature ("physics") are unavoidable. (Kyriazis, Economou, & Zachilas, 2012). Also Protagoras' view that law and justice find their origin in man's desire to escape from the insecurity of a lawless existence for reasons of individual self-protection is essentially similar to the contract theory of Epicurus (Mulgan, 1979).

In fact, the sophists' discussion of the tension between nomos and physics was part of a larger effort to examine traditional views of morality and justice in a critical but positive way (Gagarin & Woodruff, 2003). The term physics is usually translated by 'nature'. Nomos, traditionally translated either as 'law' or 'convention' or 'custom' according to what seems best to fit the context, is perhaps a rather more subtle term that these translations would suggest (Kerferd, 1981). The sophist has distinguished physics and nomos, putting laws in the latter category.

Despite sophism is emerged in BC V. century, and liberalism is emerged AD XVIII. century, as it is mentioned above, they have so many common directions. Especially, being people-oriented of two thoughts, regarding individual benefits, aristocratic social and political structure emerged as a reaction to the aristocratic religious thinking is noteworthy are in common. In addition to this, in the state is a result of a contract, late sophists the start point of the state even it is not based on power but to equality, seeing the state is not a purpose but as a mean are notable features.

6. CONCLUSION

The reason why sophism is emerged is the corrupted attitude of the period, because the aristocrats were nothing but a group of people who make laws for their own interests, think more their own interests than the society they direct. Liberal ideas began to germinate in such a spot in full because they have scholasticism of the church and it was a current of thought that has rebelled against the corrupt attitude.

One of the important points here is Socrates and the sophists. We know that Socrates generally shows an attitude towards the sophists, but the most important point that difference between Socrates and the sophists is that Socrates think that the sophists change the information to money and that is why they are actually ignorant. According to Socrates, it is only God who has knowledge. Also, if we consider about the social structure in IV. BC and V. BC century, it was not a usual to change such information to the money.

Both sophism and modern liberalism evaluated the reason of existence of state in the concept of "social contract theory". Because human is not a living being who can manage to live alone. That has forced people to go in solidarity. This people of solidarity led to the foundation of the state who has a top authority for the protection of nature and each other. By that, the state is a tool of ensuring happiness, which is created by people based on social contract and equality. With the other words, the existence of states should be based on happiness of people.

The concept of relativity has become the common point of the two ideas. That perception is provided by sense organs of knowledge resources that the people-to-people exchange can be social and political rules in order to have a quality of absolute, universal, and it is not divine, they argued that could be changed in the aristocratic and religious structures.

With taking people to the centres and individual interests, is also one other common point in liberalism. With the understanding of "Man is the measure of all things" not the universe has dealt with people, but emphasized the importance of human happiness. With the practical and pragmatic quality, also it is emphasized that the happy people are the successful people. In short words, although there is the two-thousand-year time interval between two thoughts, sophists can be seen as the precursor of liberalism in ancient Greek. Because the aim of the state with sophism, emerging with the term of core values and features, at the end of the AD XVII. century and in the beginning of XVIII. Century, taking people to the centre, being opposed to the established opinion, it is expected to explain with the practical and pragmatic structures are alike in which degree to each other.

REFERENCES

- AKDEMİR, F. (2013). Richard Rorty'nin Pragmatik Liberal Ütopyasında Dinin İşlevi ve Geleceği Sorunu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi III*. 31-60.
- BRITANNICA, T. E. (n.d.). Encyclopaedia Britannica. Retrieved, (22.07.2018) from Nomos: <https://www.britannica.com/topic/nomos-Greek-philosophy>
- ÇETİN, H. (2001) "Liberalizmin Temel İlkeleri", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Retrieved (19.08.2017), from: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/101.pdf> . 219-237
- DINDAR, B. Sokrates ve J. P. Sartre Felsefesinde İnsan. *On dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1986, s.77-86
- EFLATUN. (2009), Sokrates'in Savunması, Alkım Yayınları, İstanbul,
- ENCYCLOPEDIA. RETRIEVED (22.07.2018) from Nomos And Phusis: <https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/nomos-and-phusis>
- ERDOĞAN, M. (2009). Liberalizme Yeniden Bakış: Tarihi ve Felsefi Temelleri. *Liberal Düşünce*. 7-31
- GAGARIN, M. & WOODRUFF, P. (2003). Early greek political thought from Homer to the Sophists. Cambridge: University Press of Cambridge.
- GÖZE, A. (1983), Siyasal Düşünce Tarihi, Fakülteler Matbaası, İstanbul
- GÖZE, A. (2007) , Siyasal Düşünceler Ve Yönetimler, Beta Yayınları, İstanbul
- KABAKÇI, E. (2010). Siyasal Düşünceler Tarihi. İstanbul: İÜ AUZEF.
- KERFERD, G. B. (1981). The Sophistic Movement. New York: Press Syndicate of the University of Cambridge.
- KYRIAZIS, N., ECONOMOU, E. M., & ZACHILAS, L. (2012). Direct Democracy and Social Contract in Ancient Athens . *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, 3086-3091.
- MULGAN , R. G. (1979). Lycophron and Greek Theories of Social Contract . *Journal of the History of Ideas*, 121-128.
- ÖÇAL, Ş. Sofistler ve Sokrates. Retrieved (08.01.2017) from Akademia.edu: <https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&q=++SOFİSTLER+VE+SOKRATES+++Şamil+Öçal&btnG=&lr=> adresinden alındı
- ORALGÜL, E. D. (2017). Sofist ve Filozof Ayrımı Işığında Antik Felsefe. *Flsf*. 259-275.
- SAUNDERS, T. J. (1977). Antiphon the Sophist on Natural Laws. *Proceedings of the Aristotelian Society*, 215-236
- ŞENEL, A. (2011), Siyasal Düşünceler Tarihi, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara
- TÜRE, F. (2006), "Antik Liberalizm mi Yoksa Modern Sofizm mi", *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 23-49
- WILLIAM, J. (2005) , Ancient Concept of Philosophy, Taylor & Francis e-Library, London.
- YETKİN, Ç., (2008), Siyasal Düşünceler Tarihi 1, Salyangoz Yayınları, İstanbul

YÖRÜK, A. K. (1948). Sofistler ve hukuk görüşleri. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* , 850-870.

OPTIMIZATION OF TURKISH MACRO ECONOMETRIC FISCAL AND MONETARY POLICIES FOR GROWTH

Prof. Dr. Ahmet Mete ÇİLİNGİRTÜRK

Marmara University, Faculty of Economics, Department of Econometrics

İstanbul/TURKEY, E-mail: acilingi@marmara.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Habib KOÇAK

Marmara University, Faculty of Economics, Department of Econometrics

İstanbul/TURKEY, E-mail: hkocak@marmara.edu.tr

Assist. Prof. Dr. Turgut ÜN

Marmara University, Faculty of Economics, Department of Econometrics

İstanbul/TURKEY, E-mail: turgutun@marmara.edu.tr

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Article History: Received: 3 July 2018 Accepted: 28 July 2018</p>	<p>Financial and monetary policies are aiming to increase production growth and keeping inflation and unemployment at a minimum. However, the complex interactions between economic variables and the range of economic instruments complicate to obtain these goals. In addition, the economical and behavioural habits of the society and the market economy structure of the nation force the state to choose among the policies. In this context, it is necessary to understand the characteristics of behavioural economics beside the theoretical issues.</p>
<p>Keywords: Fiscal Policies, Monetary Policies, Optimization Theory, Macro Economy</p>	<p>As, 5-Yearly Development Plans were used for national economic planning, which is used for the purpose of establishing economic policy, the model based Macro-Turkey program was used during a short period. Today, the General Directorate of Economic Modeling and Strategic Studies "Medium Term Program Key Macroeconomic and Financial Targets" reports make proposals for economic policy making and development.</p>
<p>DOI: 10.26809/joa.2018342289</p>	<p>The aim of the work is to estimate and compare the fiscal and monetary policy model of Turkey. The research question considers also the recession periods after 2008-2009 international crises. Some governments had forcefully recourse fiscal policies to overcome the recession. There was a wide consensus that the financial markets had played a decisive role in the current economic problems. A quarterly 2006-2017 data was collected with 44 observations, which includes consumer price inflation 2003 constant prices, policy interest rate, broad money, central government spending, gross fixed capital formation, GDP with constant prices, tax revenues, gross external dept. Dynamic equation system estimates</p>

will be held simultaneously with the appropriate variables and indicators. The goal of maximum growth will be optimized under the constraints of Turkish current economic condition. Therefore, the econometric analysis and optimization techniques will be used consecutively.

The macro economical Keynesian coefficients are expected to occur with the model. These coefficients are the main ones used to simulate the dynamic stochastic general equilibrium (DSGE) models used by the central governments to calibrate their policies. The response of the output to fiscal and financial shocks might quantifiable through simulating the model

1. INTRODUCTION

Some governments had forcefully recourse fiscal policies to overcome the 2008-2009 recession. There was a wide consensus that the financial markets had played a decisive role in the current economic problems. This crisis has left many governments primarily to make large-scale warning plans. Then they implemented actual consolidation strategies to ensure governments' financial stability. These practices again made current public debates on financial governance important. Monetary authorities are predominantly capable of increasing taxes and / or reducing public spending to keep fiscal balance. At this point, the problem is to decide which types of taxes should be increased and which types of government expenditures should be maintained. Germany, Greece, Portugal, Spain and others decreased public employment, public wages and public investments. On the other side, they carried out consolidation plans with increasing labour wages tax rates and VAT. As a result of these measures, appropriate changes in production, unemployment or international competitiveness will be expected. The economic policy consists of monetary policy, fiscal policy and foreign trade policy. Monetary policy is a component of an economic policy in which instruments such as money supply and interest rates are used by the Central Bank to reach certain economic and monetary targets. Foreign trade policy aimed at achieving the goal of external balance using tariffs and non-tariff instruments. The fiscal policy uses public revenues and expenditures to achieve certain financial, economic, social and political objectives. Economic stability refers to both price stability and full employment. Price stability means that the general level of prices does not increase or decrease very much, in other words it remains constant. Full employment refers to the level at which all production factors in the economy are utilized. For this reason, the state's economic stability means to overcome both inflation and unemployment. Economic growth, on the other hand, is an increase in the national income of the economy. The aims of the fiscal policy are the targets that a government aspires to as a whole. However, some contradictions may arise among these purposes. A government that is fighting inflation for the sake of price stability, has reversed its motive for the purpose of economic growth when it is under pressure to suppress the underlying cause of inflation. Easing the tax burden on capital groups in order to ensure economic growth can adversely affect justice in income distribution by giving a result against low income groups. For this reason, policy makers should not contradict another reason while reaching an aim. This is also the case where it is difficult to implement the fiscal policy. For this reason, policy makers need to be very careful and apply fine-tuning policies by making serious and realistic calculations.

2. FISCAL AND MONETARY POLICIES

Public spending is one of the key components of the basic macroeconomic identity. It covers all kinds of expenditures (current, stock and transfer) the government has made. A change in the amount of public expenditure will certainly affect the objectives of the fiscal

policy. However, when referring to the means of fiscal policy, it is not just the change in the amount of expenditures. At the same time, changes in the composition of expenditures are a means of fiscal policy. The implementation of an expanding fiscal policy to combat unemployment means to increase the amount of public expenditure. But at the same time, a composition change, such as increasing subsidies to low-income groups, is also considered an instrument of fiscal policy. Public revenues are monetary values that the state obtains reciprocally or unrecorded with or without the use of cash. Taxes are at the head of public incomes. The fiscal policy tool is not only to change the tax rate or amount, but also to change the distribution of tax types or to introduce new tax types. Public debt can be used as a fiscal policy tool for economic and social purposes, although it appears to be one of the financing ways of the government budget deficits. However, not only the decrease or increase in the amount of the debt, but also the determination of the debt and / or the source of the debt is a means of fiscal policy. A number of fiscal policy objectives can be achieved by giving surplus or deficit in the public budget. The deficit refers to the expanding fiscal policy as it means that the expenditures are overdue. The surplus on the contrary means the inflationist fiscal policy. The discussions of the state's intervention in the economy are based on ancient times. The fiscal policy instruments that the state implements for intervention are ineffective according to some views, and in some cases they are ineffective.

Today, as globalization and capital movements are increasingly liberalized, it is difficult to try to establish both internal balance and foreign trade and debt balance. It has become inevitable for a monetary policy, which is also aimed at price stability, to apply a nominal peg to achieve success. At the end of the twentieth century various targets were tried as monetary policy options. In the first stage, narrow and broad money supply targets are presented. Fixed and floating exchange rate targeting was then proposed. All of them have seen advantages or failures over time. In recent years, open or implicit inflation targeting has been implemented by many countries. It has emerged that inflation targeting does not conform to every economic conjuncture. On the other hand, nominal GDP targeting is proposed and discussed. Another issue to be addressed is whether the levels of variables or change rates are targeted. It suggests that the level determination is more effective in terms of stability (Svenson, 1996; Mankiw and Hall, 1994). The disadvantage of specifying such a target is that it causes cyclical movements in demand conditions. Monetary targeting strategy has three important elements. These are based on the knowledge that monetary aggregates emerge in the management of monetary policy, the pre-declaration of monetary aggregate targets, and the operation of accountability mechanisms to prevent massive and systematic deviations from monetary targets (Mishkin, 2000). Monetary targeting has some advantageous aspects. The first of these is that the Central Bank has the power to apply an indefinite monetary policy taking into account domestic conditions. Secondly, monetary aggregate data can be easily accessed and tracked easily. It facilitates the determination of the level of attainment of these goals. It also has the advantage of reducing the problem of time inconsistency by providing transparency and accountability. However, benefiting from these advantages depends on whether the relationship between inflation or nominal income and the targeted monetary aggregates is strong and stable. However, new financial instruments arising from the financial institutions that emerged after the 1980s have led to an increase in money deposits. Thus, the demand for money and instability of the rate of circulation increased compared to the past. This led to a weakening of the short-run correlation between monetary aggregates and inflation. In the event of this unreliable weak relationship, the monetary magnitudes signal to the market and the transparency and accountability of the Central Bank are also at stake. Monetary targeting is the targeting of a large number of variables that fail. Failure to meet these expectations results in a loss of credibility. In successful cases, both

monetary aggregates and inflation have been targeted together. In selecting the monetary size, the consistency of the variable with the controllability and the nominal GDP is taken into account. In determining monetary growth targets, the expected rate of circulation trends taking into account potential production and the Quantitative Theory equation, which determines the numerical inflation target policy (Bernanke and Mishkin, 1997:106), have been used. The six monetary targets in Germany can be said to be a Taylor-type rule rather than a Friedman type target (Clarida and Gertler, 1997: 401). Secondly, monetary targeting should be a very flexible application from a rigid rule. In addition to other objectives including production and exchange rate, long term struggle with inflation was targeted.

Fixed exchange rate targeting policies exemplify full dollarization. The semi-fixed exchange rate targeting can be implemented as binding the country currency to a currency basket. Alternatively, a crawling peg may be applied around a symmetrical or asymmetric band. This policy works well in the prerequisite of sufficient foreign exchange reserves of the country. In open economies, there is a close correlation between price level and exchange rate, which supplies a contracting variable. This approach is advantageous when there is no reliable money management understructure. In addition, since the exchange rate was a peg, the exchange rate risk was reduced. Therefore, the nominal interest rate in the country will decrease through the interest rate parity. As a result, inflation expectations will be broken in countries with high domestic debt burden. By means of the purchasing power parity, prices of goods subject to external trade will also decrease. Besides to these short-term effects, governments gain time for the disinflation policy. In the long term, it will cause the recession. However, when monetary magnitudes were targeted, there would first a recession and then growth is taking place. If inflation occurs above the devaluation rate, the country's currency will have overvalued and results in deterioration in the current account balance. It paves the way for financial crises, which are caused by the fall of credit volume due of economic actors' intention to borrow in foreign currency. Since the intervention force of the Central Bank falls, interest rates overreact to foreign capital movements.

The nominal GDP targeting policy has first and foremost political consequences when the target is low or high. Secondly, inflation and other variables can be measured more accurately at shorter intervals. Public understanding of the nominal and real world will also be problematic in terms of public communication. This policy is subject to criticism that creates instability in production and employment, as it does not allow as flexible implementation as others (Ball, 2000; Svensson, 1997). In the price-level targeting policy, systematic responses are given to keep the target in place when there are deviations from the set level. For this purpose, inflationary or deflationary policies are introduced quickly. For this reason, the inflation rate and the variability in production increase.

3. THE SIMPLE THEORETICAL FISCAL AND MONETARY MODEL

The Leeper (1991, 1993) model was employed to determine the exogenous and endogenous variables. The model was assumed as a neoclassical macro model. The money was presented in the utility function. The supply side modelled by the Lucas curve. It also includes the tax rule (Perez and Hiebert, 2002).

The model implies a simple form of national income identity given by equation (1).

$$y_t = c_t + g_t \quad (1)$$

The total demand consisted of the private consumption (c_t) and public spending (g_t), which summarizes the investment and external sector.

$$y_t = \lambda_0(1 - \lambda_2) + \lambda_1(\pi_t - E_{t-1}(\pi_t)) + \lambda_2 y_{t-1} + \epsilon_t \quad (2)$$

The Equation (2) is the aggregate supply function. The production (y_t) assumed to be affected by the inflation (π_t) and its past expectations. The production is persisting as the percent level λ_2 of past production.

$$m_t^d = \delta_0 + \delta_1 R_t + \delta_2 c_t \quad (3)$$

The demand for real money (m_t^d) depends on interest rate (R_t) and consumption (c_t). Both variable coefficients in Equation (3) are positive real values. The money demand is partitioned as the private consumption and investment requirements. The demand for government debt was written in Equation (4).

$$\frac{U'(c_t)}{P_t} = \beta R_t E_t \left(\frac{U'(c_{t+1})}{P_{t+1}} \right) \quad (4)$$

The utility function of the public was derived as the logarithm of the private consumption $u(c_t) = \log(c_t)$. The discount factor $\beta \in (0, 1)$ was used to explain the steady state real interest rate $1/\beta$ with no growth. P_t is the price level at time t . So, the change at the utility depends on the future expectations of the consumption ability.

$$R_t = \alpha_0 + \alpha_1 \pi_t + \alpha_2 y_t \quad (5)$$

The inflation rate $\pi_t = P_t/P_{t-1}$ and the equation describes the monetary policy rule, that the authority has to adjust the money supply to change the interest rate and responsively the inflation rate. This model also consisted the cyclical behaviour of output where $\alpha_2 > 0$. The government budget constraint in Equation (6) describes government revenues at right-hand side. These are real debts, inflation corrected increase in money supply and tax collection. The expenditures are the government spending and inflation corrected debt services from the previous year.

$$b_t + m_t - m_{t-1} \frac{1}{\pi_t} + \tau_t = g_t + \frac{R_{t-1} b_{t-1}}{\pi_t} \quad (6)$$

The real debt $\pi_t = B_t/P_t$ was calculated by the division of the nominal debt by the price level coefficient. Many macroeconomic models describe the tax revenues as the income taxes, taxes on goods and services etc. However the model aggregates the tax revenues τ_t . The tax system of the economy was described in Equation (7) where it combines some fixed level of revenue and income tax collected with a proportional tax rate (τ^y) on income. Furthermore, the government should collect a lump-sum taxes (τ_t^{rule}) to stabilise the debt.

$$\tau_t = \tau_0 + \tau^y y_t + \tau_t^{rule} \quad (7)$$

The equations (5) to (7) are the monetary and fiscal action policies. The random economic environment was formed in two exogenous behaviours. These are the aggregate supply in Equation (2) and government spending in Equation (8).

$$g_t = (1 - \rho_g)g + \rho_g g_{t-1} + u_{gt} \quad (8)$$

The mean government spending (g) presents the customary routine behaviour of the government. The both stochastic models were assumed to track a first-order autoregressive structure. The written equations except these two models had deterministic nature. The whole model would have a steady-state solution when the residual mean set to zero. Then the variables y , c , m , b , R , τ and π had a particular solution depending on the constant and variable coefficients in the model. In this case the multi equation model let to be solved for equilibrium values after linearization of the system. However, the models would have solved for purpose of behaviour estimation. When the dependent variable depends on its past realizations, then the dynamic panel data models used for estimation. This model has the

problem of endogeneity because of the dynamic structure. Anderson and Hsiao (1982) proposed to use second differences and second lagged values of the dependent variable for the controlling of the endogeneity arisen from the correlation between Δy_{t-1} and Δu_t . The available instrument amount exceeds the unknown parameter number, when there are three or more time periods (Holtz-Eakin et al., 1988). Arellano and Bond (1991) obtained GMM (Generalized Method of Moments) estimators (Hansen, 1982). They used the moment conditions generated by lagged levels of the dependent variable with the differenced random residuals, which was called “difference GMM estimators”.

4. EMPIRICAL MODEL AND THREE STAGE LEAST SQUARES ESTIMATION

The data consisted of 2006-2017 quarterly main macroeconomic indicators of Turkey collected from TÜİK and Turkish Central Bank data set. The data set includes 44 observations of quarterly inflation (P), monetary policy rate (R), GDP growth (Y) with nominal prices, broad money (M), government spending (G), tax revenues (T), external debt stock (B) and consumption expenditures (C) for the estimation process. Lending Rate is the average of end-of-period minimum and maximum rates charged by commercial banks on short-term loans to private nonfinancial enterprises; which was central bank policy rate percent per annum for Turkey. Broad money (IFS line 35L.ZK) is the sum of currency outside banks; demand deposits other than those of the central government; the time, savings, and foreign currency deposits of resident sectors other than the central government; bank and traveller’s checks; and other securities such as certificates of deposit and commercial paper. General government final consumption expenditure (formerly general government consumption) includes all government current expenditures for purchases of goods and services (including compensation of employees). It also includes most expenditures on national defence and security, but excludes government military expenditures that are part of government capital formation. Tax revenue refers to compulsory transfers to the central government for public purposes. Certain compulsory transfers such as fines, penalties, and most social security contributions are excluded. Refunds and corrections of erroneously collected tax revenue are treated as negative revenue.

All the variables except the monetary rate have been calculated as quarterly percentage change to avoid the unit root. The dependent variable was selected as the quarterly growth instead of Gross Domestic Production because of the same reason. In this case, there are two options to estimate behavioural policy models. One of them is to solve the simultaneous equation system by creating a reduced form. In this case, much of the information contained in the equations will be lost. The alternative is to estimate the equations in the system given below separately. These are stochastic behavioural models of the Equations (2-8) sequentially. Equation (4) includes the both economic contexts either the consumption or the price inflation. The estimated coefficients would differ from the policy model; however, a similar notation was used. The identity equation will not valid anymore due of the estimation modifications and best fit.

$$Y_t = \lambda + \lambda_1 C_{t-1} + \lambda_2 Y_{t-1} + \varepsilon_{1t} \quad (9)$$

$$M_t = \delta_1 P_t + \delta_2 B_{t-1} + \varepsilon_{2t} \quad (10)$$

$$C_t = \beta_0 + \beta_1 C_{t-1} + \beta_2 Y_{t-1} + \beta_3 G_{t-1} + \varepsilon_{3t} \quad (11)$$

$$R_t = \alpha_0 + \alpha_1 R_{t-1} + \alpha_2 G_t + \varepsilon_{4t} \quad (12)$$

$$B_t = \zeta_1 B_{t-1} + \zeta_2 P_{t-1} + \varepsilon_{5t} \quad (13)$$

$$T_t = \tau_0 + \tau_1 C_t + \tau_2 G_t + \varepsilon_{6t} \quad (14)$$

$$g_t = \rho_0 + \rho_1 Y_t + \rho_2 P_{t-1} + \rho_3 C_{t-1} + \varepsilon_{7t} \quad (15)$$

$$P_t = \pi_1 G_t + \pi_2 P_{t-1} + \varepsilon_{8t} \quad (16)$$

The variables $Y_t, M_t, C_t, R_t, B_t, T_t, G_t, P_t$ are endogenous and $M_{t-1}, P_{t-1}, Y_{t-1}, C_{t-1}, B_{t-1}, T_{t-1}, G_{t-1}, R_{t-1}$ are exogenous variables in the system.

Autoregressive errors were expected as a priori reason in an economic environment by regression analysis. These type of models have been estimated through dynamic regression with non-linear common factor restrictions and uncorrelated disturbances (Sargan, 1980). The fundamental condition was the strict exogeneity of some of the explanatory variables for the identification in equation systems. Several econometric problems may arise from estimating an economic model equation with lagged dependent variable as explanatory variable, and when the causality flow runs in both direction, so they are assumed as endogenous. In this case, the regressors might correlated with residuals.

If the predictors obtained are biased and inconsistent, it is called the simultaneity bias. Once the structural model has been established, it is necessary to examine each of the equations in the model for the identification. If a single numerical estimation can be obtained for the structural equation coefficients, it is called full identification, and it is over identified when more estimations are possible for a parameter. It is not possible to estimate all of the parameters using any method in case of incomplete identification. The rank assumption was investigated for the determination of the identification by using the structural equations. The test first depends on the comparison of $(n_x - n_q)$ versus $(n_z - 1)$, where n_x is the total number of variables in the system, n_z is the number of total endogenous variables and n_q is the number of variables in the mentioned equation. As $(n_x - n_q) > (n_z - 1)$, all of the equations are over identified, so efficient and unbiased parameter estimations are possible. The parameter matrix of the system has been represented below. That has been used for the investigation of the rank condition.

Table 1. Parameter Matrix of the System

q	Y_t	C_t	B_t	M_t	G_t	T_t	R_t	P_t	P_{t-1}	Y_{t-1}	M_{t-1}	B_{t-1}	C_{t-1}	G_{t-1}	T_{t-1}	R_{t-1}
1		0	0					0	0	$-\lambda_2$			$-\lambda_1$			
2							0	$-\delta_1$	0			$-\delta_2$				
3						0				$-\beta_2$			$-\beta_1$	$-\beta_3$		
4					$-\alpha_2$											$-\alpha_1$
5								$-\zeta_2$				$-\zeta_1$			0	0
6		$-\tau_1$		0	$-\tau_2$											
7	$-\rho_1$							$-\rho_2$					$-\rho_3$			
8					π_1			π_2								

The system has been identified, as one of the $(n_z-1)=8$ square matrices had a non-zero determinant, which is $Det \neq 0$ for the first 8x8 square matrix part of the coefficients.

Fortunately, Hausman (1978) and Wu (1973) developed the test that the independent variables are uncorrelated with the disturbances, under the alternative hypothesis that the instrumental variables estimation is consistent. There would be simultaneity if the endogenous variables are correlated with the disturbances under the alternative hypothesis. Each equation has been estimated with the residuals and their predictions of the variable, which has the same time point with the dependent variable. Furthermore, similar Hausman test has been applied with just its predicted value for the endogeneity, where the estimated model does not contain the constant parameter. The first equation has been excluded because it represents the simple growth model.

Table 2. Hausman Simultaneity and Endogeneity Test Results

Equation	Variables	Hausman Simultaneity		Hausman Endogeneity	
		Statistic	Prob.	Statistic	Prob.
12	M; P	t=-0.66	0.512	t=-1.45	0.157
14	R; G	t=2.11	0.042	t=-0.63	0.530
16	T; C	t=3.48	0.026	t=0.56	0.643
17	G; Y	t=1.60	0.117	t=-0.02	0.982
18	P; G	t=2.98	0.030	t=0.27	0.863

There is simultaneity among policy rate, price inflation and taxes according to the results at the 5 % of significance level. However, the simultaneous or lagged causality has to be valid due to the economic theory. However, the explanatory variables are endogenous for the other equations in the system at the same quarter. That should be interpreted as dynamic causality, or the aggregate economic model is highly dependent on government spending and price inflation.

Three-stage least squares estimates a system of structural equations, where some equations contain endogenous variables among the explanatory variables (Zellner and Theil, 1962). The endogenous explanatory variables are dependent ones from other equations in the system. All dependent variables are explicitly taken to be endogenous to the system and are treated as correlated with the disturbances in the system's equations, which was violating the assumptions of ordinary least squares estimation.

Table 3 Three Stage Least Squares Model Summary

Equation	RMSE	R ²	χ^2	prob.
Y	7.3684	0.4999	45.15	0.0000
M	2.9623	0.5731	92.46	0.0000
C	5.0376	0.8377	236.41	0.0000
R	1.5602	0.8961	720.86	0.0000
B	2.8019	0.3813	27.23	0.0262
T	17.1827	0.4494	21.79	0.0000
G	0.9214	0.5087	23.04	0.0000
P	1.1104	0.7904	155.79	0.0000

The estimated equations are significant at 5 percent. The parameter estimations have been given in the system equations.

$$\hat{Y}_t = 5.1040 - 0.6498C_{t-1} + 0.3073Y_{t-1} \quad (17)$$

$$\hat{M}_t = 1.6704P_t + 0.2875B_{t-1} \quad (18)$$

$$\hat{C}_t = 11.5343 - 0.8679C_{t-1} - 2.6809G_{t-1} + 0.4460Y_{t-1} \quad (19)$$

$$\hat{R}_t = 2.2672 - 0.9397G_t + 0.9378R_{t-1} \quad (20)$$

$$\hat{B}_t = 0.3901B_{t-1} - 0.4755P_{t-1} \quad (21)$$

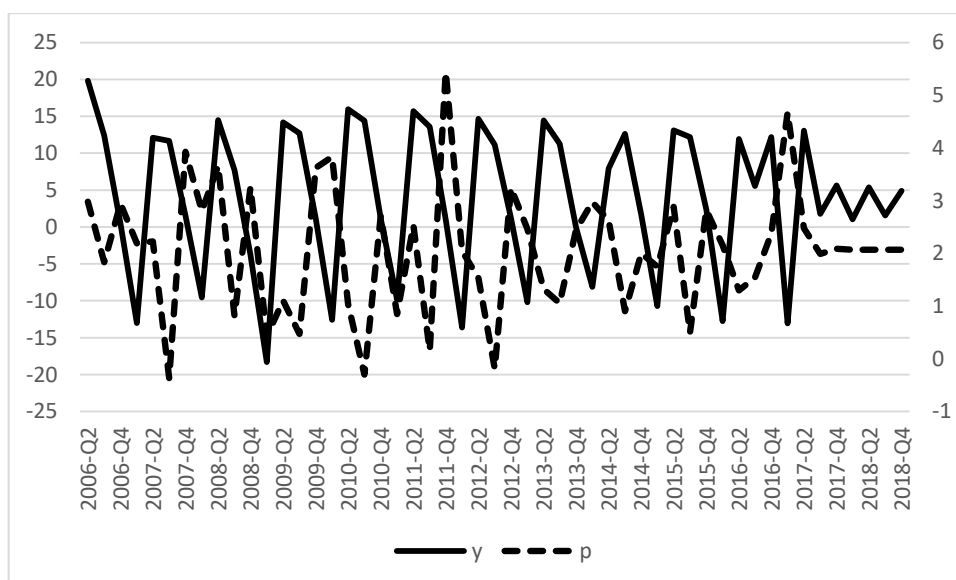
$$\hat{T}_t = -14.3709 + 0.6498C_t + 8.3059G_t \quad (22)$$

$$\hat{G}_t = 3.3738 - 0.0738Y_t - 0.4301P_{t-1} - 0.0474C_{t-1} \quad (23)$$

$$\hat{P}_t = 0.8318G_t + 0.1712P_{t-1} \quad (24)$$

The parameter estimations are significant in the system (see Appendix). The real income is a positive function of past income and negatively affected by the private consumption, which is estimated due from imported goods and services, also external transfer of income. The money supply was adjusted for coping with the inflation level and debt services. Past consumption forces the households to spend their future earnings that will cause to reduce the private consumption. Government spending is also reducing the private consumption, as of inflation tax, caused by inefficient and unreal growth. The policymakers increase the monetary rate as much to compensate the government spending. The external debt services have been highly paid by the inflation effect by issued money supply. The tax revenues have been meet as a great portion from the income created by the government spending. That means government is still the main leader of the economy in Turkey. The government spending assumed financed by the price level increase due of inefficient investments. Turkish government pursued past ten years an inflationist fiscal and monetary policy for the growth.

Figure 1. Quarterly GDP Growth and Price Inflation Rate Predictions

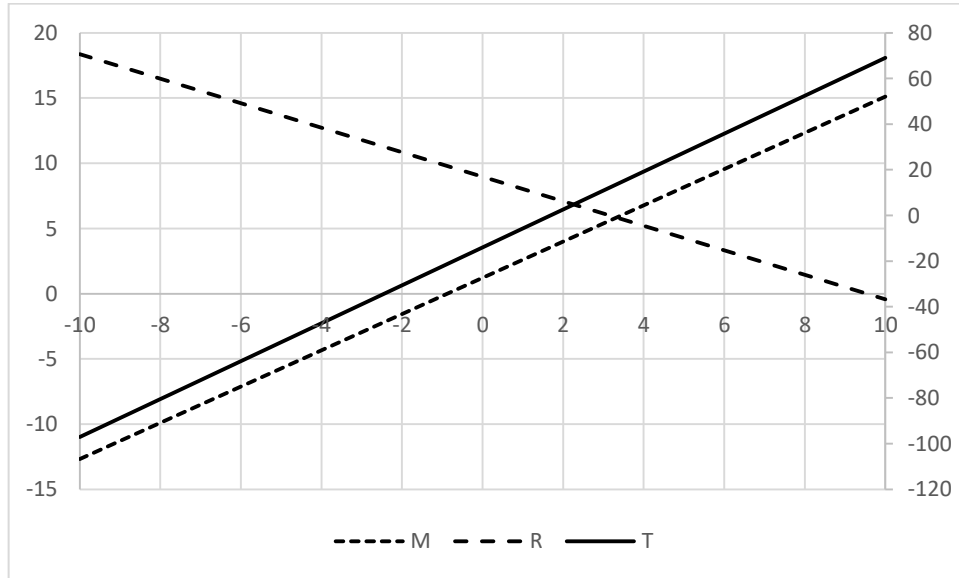
The quarterly growth was expected about 1.03-5.38% during the year 2018 whilst the inflation rate became about 2.07%. The predictions are seasonal smoothed values.

Table 4. Year 2018 Variable Predictions

Quarter	Y	P	M	R	C	G	B	T
2018-Q1	1,033	2,068	4,074	7,033	0,548	2,057	1,832	3,071
2018-Q2	5,383	2,068	3,981	6,926	6,466	2,061	1,698	6,947
2018-Q3	1,538	2,071	3,948	6,823	1,320	2,064	1,646	3,631
2018-Q4	4,883	2,068	3,928	6,731	5,779	2,060	1,627	6,493

The dynamic predictions of the related variables for the four quarters of year 2018 have been presented in Table 4. The growth trend will tend to decrease compared to past years' performances. Government is unable to control the growth just by managing the central spending about $\pm 10\%$ change to previous quarter at the period 2017Q3, either on private consumption and external debt services. The growth was predicted about 1.03%, consumption increased 0,55% and external debt services had to grow 1.83%. The government had to spend at least with 2 % increase and quarterly inflation ratio remained 0.36% with any change of government spending. It tends to increase linearly from -8% to 8.7% for the same interval of spending.

Figure 2. Money Supply, Monetary Rate and Tax Revenue Change according to Government Spending

The main effect of the government spending fiscal policy is on the money supply, interest rate and moreover on the tax revenues. For 10% decrease in spending tax revenues drop a similar percent, but for 10% increase, it gains approximately 70% increase in tax collection, as the real income remains as the mentioned level, so the government financed its expenditures by the inflation.

5. OPTIMIZATION

A general optimization model is defined as below. $f(x)$ is a hypersurface target function and defined in $(m+1)$ dimensional Euclidian space subject to $g(x)$ hypersurface restrictions.

$$[Min \text{ or } Max] f(x) , x \in E^n$$

$$\text{Subject to } g_i(x) [\leq, =, \geq] b_i ; i = 1, 2, \dots, m \quad (25)$$

Where $x \geq 0$

Newton-Rapson and its derivatives are mostly used optimization techniques, which be subject to the gradient vector and Hessian matrix. Gradient Vector is a column or row vector containing first-order partial derivatives of a given multivariate continuous and differentiable function. Hessian Matrix is a square matrix of size (nxn) that is symmetric with respect to the original diagonal, containing partial derivatives of the second order of the multivariable function given (Faigle et.al, 2002: pp.16-19).

$$\nabla f(x) = \begin{bmatrix} \frac{\partial f}{\partial x_1} \\ \frac{\partial f}{\partial x_2} \\ \vdots \\ \frac{\partial f}{\partial x_n} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} f_{x_1} \\ f_{x_2} \\ \vdots \\ f_{x_n} \end{bmatrix} \quad H = \begin{bmatrix} \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_1} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_2} & \dots & \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_n} \\ \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_1} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_2} & \dots & \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial^2 f}{\partial x_n \partial x_1} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_n \partial x_j} & \dots & \frac{\partial^2 f}{\partial x_n \partial x_n} \end{bmatrix} ; i, j = 1, 2, \dots, n \quad (26)$$

The condition for an unconstrained optimization problem is; the Gradient Vector of the function $f(x)$ is equal to zero $\nabla f(x) = 0$ (Bazaara et.al, 2006: p.167). The main purpose of the Lagrange multipliers method is to solve the constrained problem by reducing it to an unconstrained problem for solving the problem through the dynamics of the unrestricted multivariable nonlinear optimization problem. In this context, since the constraints are in the form of equations, the objective function is added by means of corresponding Lagrange multipliers in each section. Since each constraint equals zero, the Lagrange function and the objective function are basically identical. The requirement to use the Lagrange multipliers method is the same as the conditional principle in the mentioned classical optimization problem.

$$\mathcal{L}(x_1, x_2, \dots, x_n, \lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_m) = f(x) - [\lambda_1 g_1(x) + \lambda_2 g_2(x) + \dots + \lambda_m g_m(x)] \quad (27)$$

where λ_i ($i = 1, 2, \dots, m$) are called the Lagrange multipliers. The nonlinear problem becomes as in Equations (28) and (29) with the decision variables $x_k ; k = 1, 2, \dots, n$.

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial x_k} = 0 ; k = 1, 2, \dots, n \quad (28)$$

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial \lambda_i} = 0 ; i = 1, 2, \dots, m \quad (29)$$

The linear and lagged structure does not allow to optimize the growth model for all the policy tools. Therefore, the following equations have been written using the equations 19-26 to calculate the marginal effects of tax revenues and government spending. The monetary tools have not been achieved in the growth equation.

$$\hat{Y}_t = -7.49498 + 0.56396C_{t-1} + 0.01748Y_{t-1} + 1.74204G_{t-1} \quad (30)$$

$$\hat{Y}_t = 14.6209 + 0.01748Y_{t-1} + 0.867896T_t - 7.25475G_t \quad (31)$$

Derivatives are taken according to the equilibrium fiscal policy instruments.

$$\frac{\partial \hat{Y}_t}{\partial T_t} = 0.86786, \quad \frac{\partial \hat{Y}_t}{\partial G_t} = -7.25475$$

Tax revenues yielded a 14% less income return than its scale. However, the government spending has a negative impact on real income, it declining approximately 7.25% for each 1% increase in government spending for the observed levels of economic indicators.

6. DISCUSSION

Developed countries use monetary and fiscal policy tools to manage economic and social life, and to protect against international competition. These are mainly money supply, policy interest, government spending and tax rates. These tools operate according to Keynesian theorem in the full market economy. However, in Turkey populist planning was used for many years. Economically protected or externally dependent policies have been implemented. It is seen that the preliminaries of the market economy do not developed now, as the academic researches do not fit the economic theory in Turkey as much. These essentials are presumably entrepreneurship, a technology infrastructure linked to education, and culture that has not made the habit of commitment to the state.

In this case, the most basic progressive monetary instruments, interest rate and money supply, were ineffective in the short term for economic intervention. The state follows a growth policy based entirely on central expenditure. Economic planning based on econometric models is therefore unlikely under these circumstances.

REFERENCES

- ANDERSON, T.W., C. HSIAO (1982). "Formulation and estimation of dynamic models using panel data", *Journal of Econometrics*, 18, 47-82.
- ARELLANO, M., S. BOND (1991). "Some Tests of Specification for Panel Data: Monte Carlo Evidence and an Application to Employment Equations", *The Review of Economic Studies*, 58 (2), 277-297.
- BALL, L. (2000). "Policy Rules and External Shocks", NBER Working Papers, 7910.
- CLARIDA, R. ve M. GERTLER (1997). "How the Bundesbank Conducts Monetary Policy?", *Reducing Inflation, Motivation and Strategy*, The University of Chicago Press, 363-413.
- FAIGLE, U., KERN, W., STILL, G., 'Algorithmic Principles of Mathematical Programming', Springer Science, 2002, Dordrecht
- HANSEN, L. (1982). "Large sample properties of generalized method of moments estimation", *Econometrica*, 50 (3), 1029-1054.
- HOLTZ-EAKIN, D., W. NEWEY, H.S. ROSEN (1988). "Estimating Vector Autoregressions with Panel data", *Econometrica*, 56 (6), 1371-1395.
- LEEPER, E. M. (1991). "Equilibria under 'active' and 'passive' monetary and fiscal policies", *Journal of Monetary Economics* 27 (November 1991), 129-47.
- LEEPER, E. M. (1993). "The policy tango: Toward a holistic view of monetary and fiscal effects", *Federal Reserve Bank of Atlanta Economic Review*, 18 (4), 1-27.
- MISHKIN, F.S. (2000). "From Monetary Targeting to Inflation Targeting: Lessons from the Industrialized Countries", NBER Working Papers.
- PEREZ, J.J., P. HIEBERT (2002). "Identifying Endogenous Fiscal Policy Rules for Macroeconomic Models", *European Central Bank Working Paper No. 156*.
- SARGAN, J.D. (1980). "Some Tests of Dynamic Specification for a Single Equation", *Econometrica*, 48, 879-897.
- SVENSSON, L.E.O. (1997). "Optimal Inflation Target, Conservative Central Banks and Linear Inflation Contracts", *American Economic Review*, 87 (1), 97-114.
- ZELLNER, A., H. Theil (1962). "Three stage least squares: Simultaneous estimate of simultaneous equations", *Econometrica*, 29, 54-78.

Appendix

Three Stage Least Square Estimates

		Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
y	c						
	L1.	-.6498286	.0985213	-6.60	0.000	-.8429268	-.4567303
	y						
	L1.	.3072684	.117053	2.63	0.009	.0778489	.536688
	_cons	5.104043	1.174796	4.34	0.000	2.801485	7.406602
m	b						
	L1.	.2875083	.1006081	2.86	0.004	.09032	.4846966
	p	1.670365	.223605	7.47	0.000	1.232107	2.108622
c	c						
	L1.	-.8678998	.082578	-10.51	0.000	-1.02975	-.7060499
	y						
	L1.	.4460024	.094941	4.70	0.000	.2599214	.6320835
	g						
	L1.	-2.680926	.6527569	-4.11	0.000	-3.960306	-1.401546
	_cons	11.53428	1.570649	7.34	0.000	8.455869	14.6127
r	r						
	L1.	.9378285	.0349659	26.82	0.000	.8692966	1.00636
	g						
	_cons	-.9397466 2.267193	.2851238 .6626524	-3.30 3.42	0.001 0.001	-1.498579 .9684177	-.3809143 3.565968
b	b						
	L1.	.390063	.129459	3.01	0.003	.136328	.643798
	p						
	L1.	.4754669	.1916714	2.48	0.013	.0997978	.851136
t	c						
	g	.6497549 8.305888	.2614791 4.305974	2.48 1.93	0.013 0.054	.1372653 -.133666	1.162245 16.74544
	_cons	-14.37085	8.620855	-1.67	0.096	-31.26742	2.525714
g	y	-.073829	.0289114	-2.55	0.011	-.1304944	-.0171637
	c						
	L1.	-.0474026	.0171934	-2.76	0.006	-.081101	-.0137042
	p						
	L1.	-.430138	.0994418	-4.33	0.000	-.6250404	-.2352356
	_cons	3.373776	.3301548	10.22	0.000	2.726685	4.020868
p	g	.8318078	.0958865	8.67	0.000	.6438738	1.019742
	p						
	L1.	.1712409	.080049	2.14	0.032	.0143478	.328134
Endogenous variables: y m c r b t g p							
Exogenous variables: L.c L.y L.b L.g L.r L.p							

ARKEOLOJİK YERALTI YERLEŞMELERİ VE KORUMA SORUNLARI: NEVŞEHİR YERALTI ŞEHİRLERİ (DERİNKUYU, KAYMAKLI)*

ARCHEOLOGICAL UNDERGROUND SETTLEMENTS AND CONSERVATION PROBLEMS: NEVŞEHİR UNDERGROUND CITIES (DERİNKUYU, KAYMAKLI)

Dr. Öğr. Üyesi Aziz Cumhur KOCALAR

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü,

Şehircilik A.B.D., Niğde/TÜRKİYE, E-Mail: azizcumhurkocalar@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
<p>Makale Geçmişi: Geliş: 4 Temmuz 2018 Kabul: 27 Temmuz 2018</p>	<p>Dünyada geçmişten günümüze ulaşan çok sayıda arkeolojik yeraltı yerleşmesi bulunmaktadır. Bu tarihi sit alanları günümüzde ülkelere önemli bir turizm geliri de sağlamaktadır. Bazı yerleşmeler oldukça ilginç özelliklere sahiptir. Çalışma, turizmde de ilgi gören bu tür ilginç bulguların, Türkiye’de henüz yeni sayılabilecek şekilde rehberlik hizmetleriyle detaylı anlatımlar eşliğinde yerinde sergilenmeye başlandığı yeraltı yerleşmelerinde, ortaya çıkarılacak yeni bulgularla birlikte disiplinlerarası ilişkisel bir bütünlük içinde araştırılıp korunarak ele alınıp kullanılmasına yönelik farkındalığı güçlendirmektir. Öncelikle dünyadaki örnekler incelendiğinde, birbirinden farklı özellikleri olabilen bu tarihi yerleşmelerden önemli şehirler ve bazı örnekler çalışmada kısaca ele alınmıştır. Yeraltı yerleşimlerine Türkiye’de de sıkça rastlanan Nevşehir ilinden bazı yeraltı şehirleri çalışmanın konusu olarak seçilmiştir. Bunlar mimari açıdan tasarımları ile yoğun ilgi çekerler. Ayrıca içlerinde araştırılmaya değer şehircilik örnekleri sergileyenler de vardır. Türkiye’de ise en büyük sorunun bu sit alanlarının iyi bir şekilde korunamamaları olduğu görülmektedir. Kapadokya adıyla anılan geniş bölgedeki bu örnekler üzerinden konunun, koruma sorunları ekseninde bir saha çalışması ile birlikte tartışmaya açılmasında yarar görülmüştür. Günümüzde artık yeraltı şehirlerinin nasıl korunarak yaşatılacakları konusu sürekli önem taşıyan bir sorun alanı haline gelmiştir. Çalışma bölgedeki yeraltı şehirleri ve turizm ile ilişkili koruma ve kullanma sorunlarını tespit etmektedir ve özellikle bütünlük yaklaşımına da turizmde korunurken kullanıma yönelik dengeli kazanımları hedefleyerek disiplinlerarası öneriler sunmaktadır. Arkeolojik yeraltı yerleşmelerinin ve özellikle ortaya çıkarılacak yeni yeraltı şehirlerinin çoğu şüphesiz ki, farklı</p>
<p>Anahtar Kelimeler: Yerleşmeler Tarihi, Kapadokya, Turizm, Kentsel Koruma ve Yenileme</p>	
<p>DOI: 10.26809/joa.2018342290</p>	

* Bu çalışmanın ilk hali, Tarihi Yeraltı Yerleşmeleri-Sitler ve Koruma Sorunları: Nevşehir Yeraltı Şehirleri (Derinkuyu, Kaymaklı) [Historical Underground Settlements-Sites and Conservation Problems: Nevşehir Underground Cities (Derinkuyu, Kaymaklı)], II. Şehir Çevre ve Sağlık Kongresi, 18-20.04.2018 Ürgüp, Nevşehir, Türkiye, isimli etkinlikte sunulmuştur.

	<i>değerler taşıyan ve gelecek kuşaklara korunarak emanet edilmesi gereken potansiyel hazinelerdir. Çalışmanın özgün değeri, bölgenin yerüstü kadar yeraltında da sahip olduğu korunması gerekli değerleri görünür kılacak tartışmaları başlatacak şekilde geliştirdiği varsayımlarla ve sürdürdüğü uzun dönemli araştırmalarla yaptığı bütünlük ilişkisel analizleri, sentez sonuçlara ulaştırarak getirdiği yorumlar ile bir sıra önerilerdedir.</i>
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Article History: Received: 4 July 2018 Accepted: 27 July 2018	<i>Numerous different examples and underground settlements that arrive from world history day by day are also frequently encountered in Turkey. When the examples in the world are examined, it can be seen that the greatest problem in these historical settlements in Turkey is that they cannot be well protected. Historical underground settlements called the Cappadocia region in the province of Nevşehir in the province of protection issues and a field study on the axis of the discussion was seen to be useful. Today, the issue of how to protect and live underground cities has become a problematic area of constant importance. If pre-excavation, exploration, research are not done in time and adequate protection measures are not taken in these areas, firstly natural damages are encountered. The study identifies conservation and use problems tourism-related in the underground cities in the region and offers interdisciplinary proposals, aimed at balanced gains for use in tourism, especially through integrated conservation approaches. Undoubtedly many underground settlements and underground cities are undoubtedly the potential treasures that bear different values and must be entrusted to future. The original value of the work is a sequence of suggestions, tested with the assumptions developed by the region to start the discussions that will reveal the conservation values that it possesses as well as the underground to make it visible and the interpretations it brings to the synthesis results through the integrated relational analysis of the long.</i>
Keywords: Settlement History, Capadocia, Tourism, Urban Conservation and Renewal.	
DOI:	

1.GİRİŞ

Dünya tarihinden günümüze ulaşan pek çok sayıda farklı örneği ile yeraltı yerleşimlerine Türkiye’de sıkça rastlanılmaktadır. Dünyadaki örnekler de incelendiğinde, birbirinden farklı özellikleri olabilen bu benzersiz tarihi yerleşmelerin Türkiye’deki en büyük sorunu iyi korunamamalarıdır.

İç Anadolu, tarihte yeraltı yerleşimlerinin de içinde bulunduğu önemli bir geçiş coğrafyasıdır. Kapadokya’da bu konuda pek çok farklı örnek olduğu bilinmektedir. Bu örnekler üzerinden konunun çalışmada, koruma ve yenileme ile kullanım sorunları ekseninde, bir saha çalışması ile beraber disiplinler arası boyutlarda tartışmaya açılmasına önem verilmiştir.

1.1.Amaç

Çalışma, tarihi yeraltı yerleşmelerinin geniş bir alana yayılmış olan Kapadokya adıyla anılan bölgenin Nevşehir ilinde yer alan iki ayrı örnek üzerinden koruma ve kullanma sorunları ekseninde bir saha araştırması bulgularına dayanmaktadır.

Bu alanlarda zamanında kazı, keşif, araştırma yapılmadığında ve yeterli koruma tedbirleri alınmadığı takdirde öncelikle doğal tehditlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Bilinçsiz kişilerce yani insan eliyle de geri dönülmez tahribatlar söz konusu olabilmektedir. Bu alanlar

uygun yöntemlerle korunmaya başlanılmadığında hatalı uygulamalara da maruz kalabilmektedir.

Özellikle Nevşehir ili hem turizm bölgesi olması hem de Türkiye'deki yeraltı şehirleri içinde en ilginç örnekleri barındırmasıyla ünlüdür.

Bu çalışmadaki bir amaçta turizmde ilgi gören bu tür ilginç örnek bulguların, Türkiye'de henüz yeni sayılabilecek şekilde rehberlik hizmetleriyle detaylı anlatımlar eşliğinde yerinde sergilenmeye başlandığı yeraltı yerleşmelerinde, ortaya çıkarılacak yeni bulgularla birlikte disiplinlerarası ilişkisel bir bütünlük içinde araştırılıp korunarak ele alınıp kullanılmasına yönelik farkındalığı güçlendirmektir.

Ancak bu alanların günümüzdeki kentsel alanlarla iç içe oluşu da, bazı imar sorunlarını koruma ile birlikte gündeme getirmektedir. Çalışma, seçilen Kapadokya bölgesindeki yeraltı şehirleri ve turizm ile ilişkili koruma ve kullanma sorunlarını yerinde tespit etmektedir ve özellikle bütünlük yaklaşımına da turizmde korunurken kullanıma yönelik dengeli kazanımları hedeflemektedir.

Türkiye'deki saha çalışması olarak özellikle Nevşehir'de bulunan iki yeraltı kenti ele alınarak, bunların bilinen ilişkisel özellikleri koruma ve kullanma dengesinin yerindeliği üzerinden turizme ve ilişkili alanlara da değer katacak şekilde araştırılmıştır.

Ayrıca henüz bilinmeyen arkeolojik yeraltı yerleşmelerine yönelik ise sorunların nitelikleri konusunda tespit ve gözlemlerle öncelikle önlem olarak korumacı bir bakış açısı geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu yüzden yer yer benzer dünya örnekleri üzerinden varsayımsal karşılaştırma olanakları da araştırılmış ve erişilen bulgular üzerinden bazı sentez değerlendirmeler yapılmıştır.

1.2.Yöntem

Bu arkeolojik sit alanlarının özellikle yerüstünün günümüzde kentsel, arkeolojik, doğal sit alanları gibi farklı koruma statülerine kavuşturularak korunduğu bilinmektedir. Koruma statülerine yenilerinin (jeo-park, jeo-sit gibi) eklenmesine yönelik öneriler de ayrıca önemlidir. Çalışmada yer bilimleri ve ilişkili alanlar (jeoloji, jeofizik, harita mühendisliği, coğrafya, vd.) ile disiplinlerarası bağlar kurulmuştur.

Bu çalışmada öncelikle konuya yakın bazı dünya örneklerinden bulgular veya koruma ve planlamaya yönelik yapıcı varsayımlar incelenmiştir. Ardından akademik çalışmalara ve basında toplumsal algıyı yansıtan bir takım haberlere de kısaca yer verilmiştir.

Türkiye'den saha örneği olarak Nevşehir ili ve çevresinde 3 yıllık bir dönemde çeşitli ziyaretleri içeren bilinen yeraltı şehirleri üzerinden gözlemlere dayalı bir alan çalışması yürütülmüştür. Bu kapsamda bazı ilginç alanlar yerinde incelenerek, özellikle koruma (ve kullanma) sorunları açısından mevcut durum gözlemlenerek çevresel ilişkileri ile birlikte araştırılmıştır. Bölgede korumaya duyarlı ve bilinçli çevre sakinleri ile uzmanlarla yüz yüze görüşmeler yapılarak, imara yönelik sorunlar ele alınıp, mevzuat ile bağlantılı eksiklikler değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan ve plânı bulunmayan alanlardaki yapılaşmaların fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlayan uygulamalardaki aksaklıklar ve bazı ayrıntılar da ayrıca değerlendirilmiştir (URL-16).

Bölgenin Türkiye'nin turizmde de ön planda yer aldığı bilinmektedir. Ancak son yıllarda turizmdeki duraksamadan bölgede etkilenmiş ve tarımsal geçim olanakları da

yitirildiğinden, kırsal alanlardaki yaşamın sürdürülebilirliği giderek azalmıştır. Bu yüzden Nevşehir'de disiplinlerarası bu bütünleşik saha çalışmasında, yeraltı kentleri ile birlikte tarımsal, kırsal, doğal alanların turistik potansiyelleri de yeri geldikçe ele alınmıştır. Çalışma tespit ettiği sorunlara geniş bir bakış açısıyla ilişkişel çözüm önerilerinde bulunmaktadır.

1.3.Kapsam ve Hipotezler

Çalışmanın ilk teorik çerçevesini geçmişin hem modern kentlerinin altyapısına temas eden hem de kırsal yerleşmelerde yer alan antik kentlerin tarihe gömülü bırakılmış gizemini koruyan arkeolojik yeraltı yerleşmeleri belirlemiştir.

Yeraltı şehirlerinin ortaya çıkışı ve yapılış ya da kuruluş amaçları, günümüze kadar nasıl ulaştığı ve günümüzdeki sınırlı kullanımları, yeraltı şehirlerinden bazı örneklerin hangi amaçla inşa edilmiş oldukları ve şimdi hangi işlevlerle kullanıldıkları derinlemesine araştırılmalıdır. Kapadokya'daki örneklerin dünyadaki diğer yakın bazı örnekler üzerinden varsayımsal olarak sorgulanmasına da olanak bulunmaktadır. Buna da metinde kısaca yer verilecektir.

Ayrıca yeraltı şehirleri üzerinde yapılacak olan değışikliklerde hukuki sınırlayıcıların varlığı bilinmektedir. Yeni bir yönetmelik düzenlense de günümüze kadar ulaşabilmiş olan yeraltı şehirlerinin nasıl korunması ve kullanılması gerektiği konusu tartışılmalıdır. Kapsamlı ve ilişkişel boyutlarla mevcut yasal-yönetmelik mevzuat daha da geliştirilmelidir.

Bu makalede olanaklar ölçüsünde saha örnekleri bölümü içinde ele alınan hususlar da halen disiplinlerarası karşılaştırmalı olarak tartışılmayı bekleyen önemli konulardır. Makale kapsamını daraltma zorunluluğundan ötürü, tüm sorulara yanıt vermekte mümkün olamayacağından bazı sorular da açık uçlu bırakılmıştır.

Nevşehir'de bulunan yeraltı kentleri ile birlikte tarımsal, kırsal, doğal alanların ve bu tür nitelikli alanların özellikle koruma-kullanma dengesinin hassas bir şekilde gözetilmesi gerekir. Bununla beraber alternatif turizme (tarım turizmi ve otantik kültür turizmi, şarapçılık ve yerel lezzetlere dayalı gastronomi turizmi, vb.) dayalı karakterde gezi, eğlencin ve ilgi çekici potansiyel alanların da turizm amaçlı ziyaret alanlarına dönüştürülerek turizme kazandırılabilceği düşünülmektedir. Bu hipotez de, saha çalışmasında test edildiğinden, çıktılar sonuçlar kısmında yorumlar vd. disiplinlerarası öneriler ile birlikte, kısaca özetlenmiştir.

Makalede odaklanılan turizm ile tarım vd. konularla ilgili olan ve başka bir çalışmaya da konu olabilecek nitelikte çok sayıda gözlem yapılmıştır. Bu hususlarda yine, öneriler şeklinde sıralanarak sonuç bölümünde yorumlarla birlikte değerlendirilmiştir.

Gelecekteki kimliği, işlevleri ve olası teknik özelliklerine duyulan gereksinimlerinden ötürü gelebilecek diğer güncel gelişmeler ise uzun araştırmalara da konu olabilecek kadar çoktur. Buna karşın yeraltı şehirleri ile bağlantısı olabilecek spekülative bilgilere mümkün olduğu kadar sınırlı bir şekilde yer verilmiştir (URL-1) (URL-11). Örneğin, bazı dini metinlerde yeraltı kelimesi ile su ve göğün derinlikleri ile bağlantılar kuracak şekilde ifadelerin de yer alabildiği bilinmektedir (Horung, 2006).

Bölge ile ilgili uygun işlev verilerek yapılacak yenileme çalışmaları sonucu kullanıma yönelik bazı konuların da, kararlar alınmadan önce bu metinde gündeme getirilerek tartışmaya açılmasında yarar görülmüştür.

2. TEORİK ALTYAPI

Korumanın insanlık ve tabiat tarihindeki önemi giderek daha iyi anlaşıldığı için toplumsal değere ve ölçütlerine yönelik kavramların da (Turistik değeri; Tarihi değeri; Doğal jeolojik peyzaj değeri; Anı/Bilgi/Görsel/Deneyim değeri ve) içeriği genişlemiştir. Bu nedenle Nevşehir'deki koruma-kullanma olanaklarının hem varsayımsal olarak hem de sahadan görünür bulguları eşliğinde sorgulanmasına burada yer verilecektir. Benzer nitelikler taşıyan tarihi yerleşmelerin veya tarihi kentlerin nasıl korunarak dengeli bir şekilde kullanılabilmesine dair öneriler de belki böylece geliştirilebilir.

İstanbul, Londra ve Newyork, vd. gibi tarihin önemli şehirlerinin yeraltında kalan kısımlarında insanlık için zengin bir geçmiş olduğu bilinmektedir. (URL-1) (URL-11). Bunlarla birlikte Atina, Napoli gibi bazı Akdeniz şehirleri de, disiplinlerarası çalışmalarla incelenebilecek kadar zengin bir potansiyeldedir. Bu şehirlere yönelik bir yayında, Nevşehir yeraltı şehirleri ile volkanik karakterinden ötürü nispeten yakınlık kurulabilecek olan İtalya-Napoli'deki alanlar üzerindeki öngörülerden de, yakın varsayımlar üretmek araştırma sürdürülebilir. (De Stefano, vd. 2015: 51).

Turizm sektörü ilişkili olarak ise şu yazarların da söylediği gibi rekabet denildiğinde, ilk akla gelen kavramın destinasyon (turizm bölgesi) rekabeti olduğu belirtilmektedir. Destinasyon ise turistlere bütünleştirilmiş ürün ve hizmetler sunan ve turizm ürünlerinin birleşiminden oluşmuş coğrafik bir alanı tanımlar (Bahar ve Kozak, 2008:33). Seçilen Kapadokya Bölgesi Türkiye için çok önemli bir destinasyondur ve bu bölgede sunulan her türlü ürün gibi yeraltı şehirleri de, önemli ve kalıcı bir değer taşımaktadır.

Her yeraltı şehri ise farklı ve önemli özellikleri ile ortaya çıkabilmektedir. Bu tür özellikler de hem ilginç bulgular olarak hem de turizmde sergilenebilirlik açısından ilişkili disiplinler açısından geliştirilmiş sistematik yöntemler üzerinden incelenmeye değerdir. Örneğin, Avanos'a 14 km uzaklıktaki Özkonak Yeraltı Şehri'nde Kaymaklı ve Derinkuyu Yeraltı Şehri'nde olduğu gibi hava bacası, su kuyusu, şirahane ve sürgü taşları bulunmaktadır. (Geniş alanlara yayılmış olan galerilerin birbirlerine tünellerle bağlandığı vb. örnekler de tüm yeraltı şehirlerinde izlenen özellikler olabilir.) Ancak bunlar dışında Kaymaklı ve Derinkuyu Yeraltı Şehirleri'nden farklı olarak katlar arası haberleşmeyi sağlayacak çok dar ve uzun deliklerin bulunduğu Özkonak Yeraltı Şehri'nde düzgün oyulmuş odaların girişleri kapatıldığında havalandırma da bu dar ve uzun deliklerle sağlanmıştır. Yine diğer yeraltı şehirlerinden farklı olarak sürgü taşından sonra, tünel üzerine (düşmana kızgın yağ dökmek amacıyla) delikler oyulmuştur (URL-12). Bu savunma örneğine Niğde-Gümüşler Manastırı giriş kapsamında da rastlanılmaktadır.

İşte bu gibi yerleşme mekânlarına ve tarihten günümüze gelen kültürlere özgü ilginç ve işlevsel özelliklerin varlığı, turistik algılar içinde de önemli bir yer tutmaktadır. Bu özelliklerin başka araştırmalara da konu olabilmesi mümkündür, çünkü bu bulguların birbirleriyle ilişkisel derecede önemli ve çok daha detaylı nitelikler taşıdığı da söylenebilir. Bu çalışmadaki diğer bir amaçta, turizmde ilgi gören bu tür ilginç bulguların ve örneklerin disiplinlerarası ilişkisel bir bütünlük içinde ele alınmasına yönelik bir farkındalığı güçlendirmektir. Bu özellikler, özellikle turizmde de merak uyandıracığı için rahatlıkla sergilenecek şekilde kullanım görebilir. Arkeolojik yeraltı yerleşmelerinin ortaya çıkarılabilecek bu tür farklı yanları ile nasıl korunup-kullanılması gerektiği konusunda benzer tür örnekler üzerinden ilişkili bağları çözümlenmekte böylece kolay olacaktır.

2.1. Dünyada Bazı Örnekler

Dünyada yeraltıyla ilişkili yer yer bilinmeyene uzanan izlenimler de barındıran pek çok örnek bulunabilir. Macaristan'dan, Afganistan'dan, Batı Afrika'dan bazı örnekler arasında belki bazı ilginç noktalardan görüntüler eşliğinde üretilen hikâyelere de rastlanabilir. (Şekil 1) (URL-2) (URL-11).

Konumuza ve Türkiye'deki saha çalışmasında seçilen Nevşehir ili ise jeolojik açıdan yakın özellikler taşıması nedeniyle belki Napoli yeraltı şehri ile karşılaştırılabilir. Napoli bu yüzden özellikle koruma ve planlama açısından bilimsel bir çalışmaya da konu olan çıkarımsal önerileriyle birlikte sadece varsayımsal düzeyde kısaca ele alınmıştır.

Şekil 1: Macaristan'dan, Afganistan'dan, Batı Afrika'dan ve Mısır'dan Bazı Yeraltı Şehirleri.

(Kaynak: URL-2).

Mısır Gizi Piramiti Altında Bilinmeyen Yol Planı (Kaynak: URL-11).

Söz konusu çalışmada yazarlar, Napoli'nin morfolojik bakış açısından hangi özellikleri taşıyan bir yer olduğunu ve nasıl değerlendirilebileceğini görüşleriyle ifade etmişlerdir (De Stefano, vd. 2015: 51). Özellikle yerel yapı malzemelerinin kullanımından zamanında yerleşmenin yapısına en uygun planlama kararlarının alınmasına kadar varan bazı olanakların karşılaştırmalı öneriler üzerinden varsayımsal örneklerle sorgulanması için burada bir zemin açmak mümkündür.

2.1.1. İnşaat Malzemesi Olarak Tüf Kullanımı

İnşaat sektöründe kolay işlenebilir olması ve tekrar kullanım olanakları taşıması nedeniyle tüf yapı malzemesinin kullanımının yaygınlaştırılması, volkanik bölgeler için yerel iyi bir gelir kaynağı sağlayabilir. (De Stefano, vd. 2015: 51).

Türkiye'de yaygın kullanım gören yerleşimlerde inşaat yapı malzemelerinin tekeli söz konusudur. Bu duruma benzer şekilde tüf kullanımının da organik bir vizyon olarak yerleşmesi kültüre ve eğilimlere göre zaman alacaktır. Bu nedenle yanardağ çevresinde yer alan potansiyel şehirler için bu tür sistematik bakış açıları, başlarda sorunları çözmek üzere bir fırsat olarak görülmesi beklenirken, bunun yerine öncelikle bir tehdit olarak algılanmaya da açıktır. Örneğin; Karadeniz için ahşap günümüzde şehir merkezlerinde terkedilecek noktaya gelmiş şekilde son derece az kullanılmaktadır. Tüf için de aynı şartları düşünmek yanltıcı olmayacaktır.

Napoli gibi Nevşehir çevresi de büyük ve karmaşık bir yeraltı mekânı mirasına sahiptir. Buna sahip çıkılabilecek noktaya gelmesi ise ancak zamanla mümkün olabilecektir. Nevşehir için bölgede Karadeniz'deki ahşap kullanımının yok olmasına benzer şekilde direnç

noktaları zamanla aşılırsa, yeraltı tüf madenciliği faaliyetleri de zamanla sürekli teşvik edilir hale gelebilir.

2.1.2. Güncel Koruma-Kullanma ve Planlama Sorunları (Riskler, Mülkiyet, Çatışmalar) ile Stratejiler

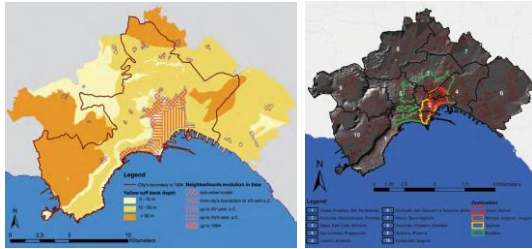
Napoli şu anda toprak dengesizliği, çok yüksek yoğunluklu konutlar ile şehir içindeki önemli kamu hizmetlerinin eksikliği (örneğin otoparklar) gibi bir takım sorunlarla uğraşmaktadır. Bu bağlamda ortak kentsel planlama faaliyetleri için, mevcut yeraltı alanlarının planlanması büyük önem kazanmıştır. Bu tarihi alanların planlanması diğerlerinden çok daha acil bir gündem maddesi olma özelliği de taşımaktadır. Bu nedenle, yeraltı mekân kullanımı için bir nazım imar planı hazırlanmalıdır. Bu hazırlıkların da tamamen doğru ve bilimsel bir bilgiye dayandırılması zorunluluk olarak benimsenmiştir (Şekil.2) (De Stefano vd. 2015: 51).

Mevcut yeraltı alanlarının, geleceğe yönelik ayrıntılı ve doğru bir şekilde planlaması için şunlara dikkat edilmesi gerektiği öne sürülmektedir:

- Hipojen (Hipogean) boşlukların izin verilen kullanımları, sadece koruma statüsünü ve kullanımla ilgili riski değil, aynı zamanda konumu, erişilebilirliği, üst şehir ile potansiyel kullanım ilişkileri (ör. Turistik faaliyetler, yeni yollar, vb.) açısından da çok daha iyi bir şekilde değerlendirilmelidir.
- Toprak stabilitesini korumak için her boşlukta izin verilen bina çalışmalarında öncelikle, terk edilmiş boşlukların güvenli ve kolay bir şekilde dönüştürülmesine de izin vermelidir;
- Yeraltı boşluklarının kullanımında planlama faaliyeti yokluğunda en iyi uygulamalardan oluşan bir yeraltı ağının da oluşturulması gerekmektedir.

Napoli'de ancak bu yönlere odaklanan bir planlama süreci sayesinde, kentin sürdürülebilirliğinin başarılı bir şekilde sağlanabileceği ilgili çalışmada belirtilmektedir. Böylece yerüstü gibi yeraltı alanlarının da (Şekil 2) sorumluluğu üstlenilmiş ve en uygun kullanımların çok daha iyi bir şekilde teşvik edilmiş olacağı düşünülmektedir (De Stefano vd. 2015: 51). Söz edilen çalışmanın saha örnekleri fiziksel çevreleri ilişkileri ile birlikte, başka disiplinlerarası çalışmalarda gelecekte araştırılarak ele alınacağından ilgililerce izlenebilir.

Şekil 2: Napolinin Yeraltı Hazinesi olan Volkanik Tüf Maddesinin Tarihsel Dönemlerle Alansal İlişkisi (sol) ile Napoli İlçeleri ve Genişleme Aşamaları (sağ).

(Kaynak: De Stefano vd. 2015: 51).

Yeraltı hacimlerinin hem uzun süreli hem de daha istikrarlı kullanımları öncelikli amaçlar içinde kalmalıdır, ayrıca hipojen boşluklarda ki değişimler de sürekli olarak izlenilmelidir. Aynı zamanda Napoli'nin toprak altı bilgisinin de güncellenerek genişletilmesi gerekmektedir. Bunun ardından ise, olası hidrojeolojik riski azaltmak üzere de uygun stratejiler geliştirilip izlenilmelidir. Diğer yandan bilinen yeraltı boşluklarının mülkiyet örüntüsünün de, açık bir çerçevesinin oluşturulması gerekmektedir. Kamu ve özel sektör arası

çatışmaların üstesinden gelmek için ise; yerel mülk sahipleri, girişimciler, planlamacılar ile dernekler arasındaki sinerjiyi teşvik etmek önemli bir öncelik olacaktır. Böylece tarafların kendi aralarındaki ilişkileri daha başarılı bir şekilde yeniden düzenlemeleri de söz konusu olacaktır. (De Stefano vd. 2015: 51). Yukarıda sözü edilen karmaşık ilişkilerden de görüldüğü gibi konunun disiplinlerarasına açılan boyutlarıyla birlikte ele alınma zorunluluğu bulunmaktadır. İlgilenilen çalışma sahalarının öncelikle planlamaya ve yer yer alan yönetimlerine de ihtiyacı olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Bu teorik altyapı kısmı sonrasında, temel bulgular da alttaki bölümde başlıklar halinde incelenmiş ve ardından sahadaki seçilen örnekler eşliğinde bu bulgular test edilmiştir. Saha araştırmalarının da katkısıyla çalışmada varılan sonuçlar, son bölümde yorumlanarak, getirilen önerilerin de eşliğinde; öncelikle koruma, planlama ve turizm literatürüne ayrıca disiplinlerarası ilişkili alanlara da ortak katkı sağlanacağı düşünülmektedir

3.BULGULAR

Kapadokya adıyla anılan bölge tarihte aslında oldukça geniş bir bölgedir. Kapadokya'nın kalbinde yer alan Nevşehir ili de, hem önemli bir turizm bölgesi olması, hem de Türkiye'de bilinen en ilginç yeraltı şehirlerini barındırmasıyla çalışmada odaklanılan saha alanı olarak seçilmiştir. Bu sahadaki bulguların özgün değeri gereği, söz konusu yeraltı şehirlerini korumaya yönelik olarak ilişkili turizm olanaklarının da çeşitlendirilmesi önemli bir destekleyici unsur olacaktır.

3.1. Bölgenin Yeraltı Şehirlerinin Önemi ve Değeri

Kapadokya pek çoğu halen ortaya çıkarılmayı bekleyen yeraltı şehirlerine sahiptir. Eski zamanlarda şimdiki gibi yüksek teknolojiler, gelişmiş savunma araçları olmadığından savaşlar ve korunma şekilleri de bambaşka bir görünüm arz etmekteydi. Bu savaşlarda en iyi korunmayı sağlayacak olan yapıların başında da yeraltı şehirleri geliyordu. Bu nedenle en az 100 civarı yeraltı şehri bünyesinde barındıran Kapadokya bölgesi (URL-3) yapılacak yeni kazı ve araştırma çalışmalarını beklemektedir.

Bu yerleşmeler bölgeye gelen ziyaretçiler üzerinde de büyük bir merak uyandırmaktadır. Ziyaretçiler için dünya üzerindeki yaşamın farklı dönemlerini algılamak buralarda mümkün olmaktadır. Tarihe, geçmiş zamanlardaki yaşamlara en gizemli şekilde eşlik etmeyi sağlayan bu mekânlar, en uygun şekilde korunmak zorundadır. Ancak böylece gelecek nesillere de emanet edilebilirler. Bu doğal ve kültürel mekânların yaşattığı deneysel değer de, böylece gelecekte insanlık için yaşatılmış olacaktır.

3.2. İnanç-Kültür, Alternatif ve Tarım Turizmi ile ilgili Gelişmeler

Nevşehir, tarih ve kültürün iç içe olduğu, eşsiz manzarasıyla ziyaretçilerine sunabileceği yeni gezi güzergâhları ile gelişime açıktır. (Örneğin; Vadi, manzara noktaları, doğal atmosferin algılanabildiği jeolojik ortamlar ile tarım turizmine yönelik bağ-bahçe vb. özel girişimlere açık çevreler, vb.) Bölge ayrıca zamanla kabul görebilecek keşfedilmiş tarihsel rotalarıyla değerli deneyimlere de olanak sağlamaktadır. Bu özellikleri ile bölgenin yılın her mevsimi için ilgi çekici bir potansiyel taşıdığı bilinmektedir. Özetle Kapadokya eğlence ve dinlenme alternatifleri bol olan bir turizm beldesidir.

Farklı karakterde sit alanlarının ve tarihi yerleşmelerin olduğu bölgede, ziyaretçilere sunulabilen etkinlik çeşitliliği de turizmi oldukça zenginleştirilebilmiştir. (Balon turizmi, jeep safari, doğa yürüyüşleri, bisiklet gezileri, fotoğraf turları, vb.) Özellikle balon turizminde oldukça geniş bir filoda söz konusu olmuştur. Ancak rekabetle hizmet kalitesi artacağı yerde düşmüş ve buna karşılık kaza riskleri de görünürlük kazanmıştır. Balon trafiğindeki kapasite

aşmaları nedeniyle de balonlarda kullanılan LPG yakıtının havaya rastgele salınımı yüzünden tarımsal ürünler de olumsuz etkilerin yayılmasına oldukça açıktır. Yöredeki köy gezilerinde gerek üreticilerle yüz yüze görüşmeler gerekse Belediye çalışanları ile karşılıklı görüşmelerde son yıllarda tarımsal alanlarda incir gibi bazı ürünlere de yansıyan önemli bir çevre kirliliği olduğu söylenmektedir. Bu koşulları oluşturan sebepleri belki balon turizmine bağlamak doğru olmaz ancak yoğunluğun bir kirlilik yaratabilme ihtimali olduğu rahatlıkla söylenebilir, zira kırsal tarım alanlarda ki verimlilikte azalmış, ürünler üzerindeki LPG türü olumsuz tesirlerin geçmişe nazaran arttığı varsayımı da belki ilgili disiplinlerce araştırılabilir bir noktaya gelmiş olabilir.

Tarımda sürdürülebilirliğin de tarım alanlarının artan bir şekilde elden çıkarılışı bağlamında, zayıflamış olduğu görüşmeler neticesinde anlaşılan diğer temel ayrıntılardır. Turizm görüldüğü gibi uzmanların katılımıyla iyi bir şekilde planlanıp, alan yönetimleri ile idare edilmedikçe, ciddi riskler de yaratabilen bir sektör olmaktadır.

Bölgede yeni turistik alanlar özellikle koruma-kullanma dengesi hassas bir şekilde gözetilerek turizme kazandırılmalıdır. Tarım turizmi ve otantik kültür turizmi, şarapçılık ve yerel lezzetlere dayalı gastronomi turizmi, vb. karakterde gezi, eğlencin ve ilgi çekici ziyaret alanlarının ve alışveriş noktalarının kentsel tasarımla birlikte kısa, orta ve uzun vadeli planlarla işletmeye alınması şarttır.

3.3. Nevşehir Yeraltı Şehirleri ve Turizm

Seçilen Nevşehir ilinde ve içinde bulunan Kapadokya bölgesinde ilginç yeraltı şehirleri ve bağlantıları olma potansiyeli yüksek olduğundan detaylı ve disiplinlerarası boyutta incelemeler sürdürülmelidir.

Türkiye'de pek çok kişinin barınmış olduğu bilinen Nevşehir'deki Derinkuyu Yeraltı Şehrinin hala tamamının keşfedilemediği bildirilmektedir. Tarihçiler burada zamanında elli bin kişinin nedeni henüz tam bilinmeksizin bir dünya kurduğunu söylemektedirler. Kimi kaynaklar göre şehri güçlü Roma İmparatorluğunun askerleri Kapadokya'da ilerlerken onlardan kaçan Hristiyanların yaptığı düşünülmektedir. İkinci olarak ele alınan yer ise yine Roma İmparatorluğu'ndan kaçan Hristiyanların kurduğu düşünülen Kaymaklı Yeraltı Şehridir.

Nevşehir Kalesi ve yamaç yerleşmeleri ise kentin önemli tarihi yerleşmeleridir. Nevşehir Kalesi ve yamaç yerleşmeleri yine aynı il içinde yer alması ve önemli fakat başka özelliklere de sahip olan tarihi yerleşmeler olması nedeniyle bu çalışmada kısaca ele alınmıştır. Ayrıca benzer tarihi alanlara günümüzde güdülen yaklaşımları da yansıması açısından önemlidir.

Diğer yandan Kapadokya'ya gelen turist sayısı 2017'de yüzde 48 artmış (URL-9), 2018 yılı ise özellikle Çinli turistlerin akını ile tam doluluk oranlarına ulaşılmıştır (URL-8). Geçmiş yıllarda ise kapasite oldukça düşmüştü (URL-10). Nevşehir Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre, 2016 yılında 1 milyon 493 bin 493 kişinin ziyaret ettiği bölgedeki müze ve ören yerlerini gezen turist sayısı, 2017'de 2 milyon 206 bin 372'ye ulaştı. Yıl içinde en çok turisti ağustos ayında ağırlayan Kapadokya'daki müze ve ören yerlerine söz konusu dönemde 324 bin 686 ziyaret gerçekleştirildi. En çok talep gören turistik merkezlerin başında 689 bin 989 kişinin gezdiği Göreme Açık Hava Müzesi yer aldı. Hacı Bektaş Veli Müzesi 523 bin 273, Kaymaklı Yeraltı Şehri 318 bin 30, Derinkuyu Yeraltı Şehri 299 bin 282, Zelve Ören Yeri ise 102 bin 165 kişi tarafından ziyaret edildi (URL-8).

Gelecek bölümde incelenen görsellerdeki gibi yeraltı yerleşimleri yerin farklı derinliklerine kadar inmektedir. İnsanların onca olanaksızlığa ve hiçbir teknolojiye sahip

olmamalarına rağmen, sadece taş çağının sunduklarıyla ve içlerinde oldukça zahmetle yaratılmış olan evleri, kiliseleri yerleştirip, en ince işçiliklerle işleyerek, bizlere yeraltında çok zengin kültürel bir miras bıraktığı görülmektedir.

4. NEVŞEHİR YERALTI ŞEHİRLERİ

Türkiye'deki saha çalışması olarak özellikle Nevşehir'de bulunan iki yeraltı kenti ele alınarak, bunların bilinen özellikleri koruma ve kullanma dengesinin yerindeliği araştırılmıştır. Bunlar, geçmişleri ve özellikleri ile turizmde yoğun ziyaret gören yeraltı yerleşme alanlarıdır. Nevşehir Kalesi örneği ise gündeme getiriliş şekliyle sakıncalı bir kullanım potansiyeline yönelik işaretler barındırdığı için ayrıca eleştirel bazı görüşleri de bildirecek şekilde ele alınmıştır.

4.1. Derinkuyu Yeraltı Şehri ve Müzesi

1830'lara kadar Kapadokya Derinkuyu bölgesinde yer üstünde bile yerleşim yoktu. Bir tesadüf eseri 1963 yılında bulunan ve 1967 yılında ziyarete açılan Derinkuyu Yeraltı Şehri adını 60-70 metre derindeki 52 içme suyu kuyusundan almıştır. O tarihten bu yana, toplamda 4 kilometrekarelik alanın sadece 2,5 kilometrekarelik 8 katmanı temizlenip ziyarete açılmıştır. Ziyarete açılan 8 katın derinliği 50 metreyken, tüm katlarının temizlenmesi halinde derinliğin 85 metreyi bulacağı ve kat sayısının 12-13'e kadar ulaşacağı tahmin edilmektedir (URL-3).

Kapadokya yeraltı şehirlerinin Bizans döneminde yoğun olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Asur Kolonilerinin de izlerini taşıyan Derinkuyu Yeraltı Şehri'nde, II. yüzyılda Roma zulmünden kaçıp Mezopotamya üzerinden Kayseri'ye, oradan da Kapadokya'ya gelen ilk Hristiyanların yaşadığı söylenmektedir. Girişleri kolay bulunmayan bulunsa da kolay girilemeyen bu dünya, ilk Hristiyanları Romalı askerlerden ve Arap akıncılardan korunmuş olabilir. Yeraltı kentleri mimarisi ve yerleşme dinamikleri olarak ilginç yanlar da barındırmaktadır. Ayrıca yaklaşık elli bin insanın bu derinliklerde hiç dışarı çıkmadan uzun süre yaşadığı söylenmektedir (URL-11) (Şekil.4).

Şekil 4: A. Derinkuyu Yeraltı Şehrinin Girişi, B. Derinkuyu Sürgülü Kapılar, C. Galeriler.

50.000 kişi gibi bir nüfusun güneş yüzü görmeden, temiz hava baca ve kanalları sayesinde yaşadığı tahmin edilen bu yeraltı şehirde (rahipler, papazlar, çocuklar, aileler) ilginç yapılanmaların izleri de kayıtlara geçmiştir. Bu yapılanmalarda kumarhaneler, kiliseler, sürgülü kapılar, evler ve tımarhane gibi kullanımların da olduğu bilinmektedir (URL-11).

Özetle, karmaşık bir yerleşim yeraltı sisteminin varlığının bu izlerinin oldukça düşündürücüdür. Yaklaşık olarak 8 m ton kaya ve toprak içeren bu hacimlerde kazı için bile binlerce işçiye ihtiyaç olduğu söylenebilir. Üstelik Derinkuyu yeraltı şehrinin henüz sadece

%10'u ziyarete açılabilmiştir. Dolayısıyla bu kadar kapsamlı bir şehri kısa bir sürede sadece kaçakların nasıl ortaya çıkarabildiği de aslında şüphelidir (Şekil.11). Kapadokya'nın yerin altındaki bu bilinmezleri olan şehri gezmeye dar bir geçitten girerek başlamaktadır. Tıpkı Kaymaklı Yeraltı Şehri'nde olduğu gibi ustaca gizlenmiş koridor şeklindeki girişin

yaklaşık 5 metre aşağısında birinci kat bulunuyor. Ahır, mutfak, şaraphane ve oturma odalarından oluşan bu kat, yeraltı şehrinin en üst katını oluşturuyor (URL-11).

Bölgeye has tüflü arazinin mühendisliğin henüz bilinmediği o dönemlerde nasıl böyle ustaca yontulduğu, hava kanallarıyla havalandırmanın tepeden en aşağıya kadar nasıl kesintisiz yapılabildiği gibi soruların cevabını insanda aratması önem verilmesi gereken bir deneyimdir. Yeraltında katları inmeye başlarken ziyaretçisine sorgulatmaya başladığı soruların önemli tarihi eğitsel bir deneyim ortamı yarattığı açıktır. Bu deneyim sadece kitaplarda ya da sınıf ortamında verilemeyecek kadar ilginçtir (Şekil.5).

Şekil 5: Derinkuyu Yeraltı Şehri ve Müzesinin Farklı Katları ile Tünelden Görünümler.

(Kaynak: URL-2).

İkinci katmana (tabakaya) gelindiğinde ilk katta karşılaşılan oturma odaları, erzak depoları, mutfak ve bitiminde ahır olarak kullanılan bir bölme sizi karşılamaktadır. Yeraltı şehrinin tüm katlarına inen ve hava sirkülasyonunu sağlayan havalandırma boşluklarının merkezi ise üçüncü tabaka Derinkuyu'yu diğer yeraltı şehirlerinden ayıran ve farklı bir yere koyan Misyoner Okulu da bu katta karşınıza çıkacaktır. Okul beşik tonozla örtülü geniş tavanından tanınıyor. Yeraltı şehrinin ortak toplanma yeri olan bu katta ayrıca haç şeklindeki kilise, günah çıkarma alanları, mezarlık gibi alanlar da bulunuyor. Ucundan bakacağınız dokuz kilometrelik uzun tünelin nereye gittiği halen merak konusudur; başta Kaymaklı Yeraltı şehri olmak üzere, diğer yeraltı şehirlerine açılan bir kapı olduğu söyleniyor. Eğilip bükülmeden dört kişinin yan yana yürüyebildiği bu tünel, iki metre yüksekliğinde bir tavana sahip ve adeta günümüzün metrolarını çağrıştırıyor (Şekil.11) (URL-11).

Turizmin edebiyatla bağının kurulmasının sağladığı merak duygusunun ne kadar önemli kültürel bir potansiyel taşıdığı bilinmektedir. Tarihi kentlerin çekici hale gelişine edebiyatın katkısı önemli olmuştur. Örneğin; Puslu Kıtalar Atlası, İstanbul; Orta Çağ ve Korku Edebiyatı örnekleri ile Prag.

Dünyaca müthiş bir üne sahip olan ve alanında kültleşen Tanrıların Arabaları kitabında, yazar tarihi kalıntıları, kayıp şehirleri de inceleyerek, gezegenimizin, başka dünyalardan gelen yaratıklar tarafından ziyaret edildiğinin kanıtlarını sergilediği ve merak uyandırdığı ortadadır (Däniken 2012).

Şekil.6. Doğadan Bazı İlginç Teker İzleri.

(Kaynak: URL-2).

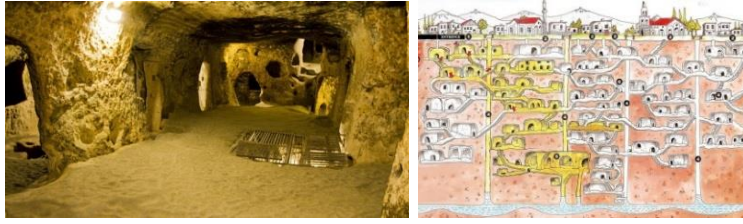
Yeraltı dünyası, edebiyata yansıyan bir örneği ile okuyuculara da hitap eden bir boyuta taşınmıştır. Tanrıların arabaları isimli kitapta şehrin havadan gelecek saldırılardan korunmak

üzere yapılmış olabileceği de ortaya atılmaktadır. Kapadokya ve Derinkuyu arasında bir tünel ile bağlantı olduğu da söylenilmektedir (URL-11). Ayrıca doğada kilometrelerce süren aşağıdaki gibi bazı teker izleri de ilginçtir. Dünyanın başka bölgelerinde de bu tür açıklanamayan benzer görüntülere rastlanılmıştır (Şekil.6).

4.2. Kaymaklı Yeraltı Şehri Müzesi

Nevşehir'in tarihi yeraltı yerleşmelerinden en çok bilinen ikincisi de Kaymaklı tarihi yeraltı şehridir. Kaymaklı yenilenerek bugüne kadar korunabilmiş haliyle ziyaretçilerine geçmişe dair keşif yapmaya imkân sunmaktadır. Kaymaklı Yeraltı Şehri, Nevşehir'e yirmi kilometre uzaklıkta olan Ihlara Yolu üzerindeki Kaymaklı Kasabası'ndan ismini almaktadır. Milattan önce 3000 yılına uzanan oluşumları, 1500 yıllık gelişmesi sayesinde bugün ilk dört katıyla tarihin inceliklerini görebilme imkânı sağlamaktadır. Kaymaklı'nın tarihi M.Ö. 3000 yılına kadar gidiyor. Hititler Dönemi'nde yapılmış bu şehir sekiz katlıdır. Roma ve Bizans dönemlerinde diğer alanların da oyulmasıyla genişletilerek yeraltı şehrine dönüştürülen Kaymaklı, tuf kayalara oyulmuştur. Bir topluluğun geçici olarak yaşayabilmesi için gerekli barınma şartlarına uygun olan alanda, dar koridorlarla birbirlerine bağlanan oda ve salonlar, şarap depoları, su mahzenleri, mutfak ve erzak depoları, havalandırma bacaları, su kuyuları, bulunmaktadır. Ayrıca kilise ve dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehlikeyi önlemek için kapıyı içten kapatan büyük sürgü taşları yer almaktadır (Şekil.7) (URL-4).

Şekil.7. Kaymaklı Yeraltı Şehrinden Bazı Görüntüler

(Kaynak: URL-3).

Hititler, Asurlar, Frigler gibi birçok uygarlığın izlerine rastlanan Bizans İmparatorluğu zamanında yaşanan savaşlarda en önemli savunma alanı olarak kullanılan yeraltı şehri, birbirine dar ve uzun tünellerle bağlanmıştır. Özellikle Müslüman Arap Devletleri'nin Hristiyanlığın yaygın olduğu bu bölgeyi işgal etmesiyle daha fazla savaşa tanıklık ettiği bilinmektedir. Hitit İmparatorluğu'nun çökmesi, Perslerin işgali ve son olarak Romalıların büyük savaşlar sonucunda Kapadokya'yı Roma'nın eyaleti haline getirdiği bilinmektedir. Hristiyanların burada yaşamasına engel olmak için saldıran Araplar, buradaki tarihi yapıyı daha da farklılaştırmışlardır. 12. Yüzyıla beraber Selçuklulara kalan ve devamında Osmanlı dönemiyle tarihi güzelliklerini zenginleştiren Kaymaklı gibi aslında yüzlerce yeraltı şehri potansiyeli olan Kapadokya bölgesi merak ve keşiflere açık pek çok özelliğini de bölgeye gelen ziyaretçilerine sunmaktadır (Şekil.5). Sekiz katlı yeraltı şehri, devasa sürgü taşlarıyla, sıra haneleri, dar ve esrarengiz koridorlarıyla günümüzde milattan önceki yüzyılları özgü bir kültürel deneyim kazanmayı sağlamaktadır. Günümüzde Kaymaklı Yeraltı Şehri, ziyaretçilerini dört katı ışıklandırılmış olarak ağırlıyor. Bir ilginç yanı da şehrin havalandırma sisteminin etrafında, müthiş bir beceriyle konumlanmış olmasıdır. O yüzden yerinde eğitsel gözlemlere açıktır. 5000 kişinin yaşamasına olanak veren büyüklüktedir (URL-3).

Duvarlarda yer alan üçgen şeklindeki bezirlik isimli nişler, kandillerin konduğu ve aydınlatmanın sağlandığı küçük oyuklar olarak, sıklıkla rastlanılan unsurlardır. Adını bezir yağından alan bu kandillerin yanı sıra bunların üretildiği bezirhaneler de endüstriyel miras

olarak turizme kazandırılabilir kadar ilginç üretim merkezleridir. Örneğin bu bezirhanelerden bir tanesi de Kayseri ili Germir kırsalında restore edilerek ziyarete açılmıştır. Germir ise ayrıca geçmişte yeraltı yerleşmelerine de sahip olabilecek zenginlikte kültür turizm açısından yine önem arz eden bir yerdir.

Eski zamanlardaki günlük uğraşlar hayvancılık ağırlıklı olduğu için, insanlar besinlerini hayvanlardan sağlıyordu. Bu nedenle saklanırken de, gıda temin edebilme olanağına sahip olmak için genellikle yeraltı şehirlerindeki ilk kat ahır olarak kullanılmıştır. Bu katlarda hayvanlar için yalıklar da bulunmaktadır. Kaymaklı Yeraltı Şehri'nin ikinci katında ise kilise, vaftiz taşları ile mezarlık bulunmaktadır. Şarap mahzenleri, un ve buğdayın saklandığı, şirahaneler ve yemek alanı üçüncü katta yer alıyor. Şirahanelerin tavanında, üzümün aşağıya doğru dökülmesini sağlayacak bacalar göze çarpmaktadır. Diğer iki kata göre daha geniş olan bu katta ayrıca taş bakır cevherini parçalayabilmek için andezitten faydalandığı görülüyor. Tuf yapısına kıyasla çok daha dayanıklı olduğu bilinen andezit, üzerindeki oyuklar sayesinde bakırın işlenmesine de olanak tanımaktadır. En heyecan verici ve gezinin son katı olan dördüncü kata oldukça dar bir tünelle giriliyor. Savaş ve savunma esnasında yabancıları yavaşlatabilmek amacıyla çok alçak olan bu tünelden sonra tandır, erzak deposu ve mutfak olarak kullanıldığı anlaşılan bir alana varılıyor. Kaymaklı şehrinin büyük bir başarıyla inşa edilmiş ana havalandırma kanalı etrafına yerleştirildiği ve dördüncü katta bile hiçbir hava problemi hissedilmediği söylenebilir. Kiliseyle beraber dikkat çeken diğer yapı da sürgü taşı oluyor. Bu sürgü taşı gelenleri ya da yabancıları kontrol edebilmek ve kolayca müdahale edebilmek adına ortasındaki delikten ve beş yüz kiloya kadar ulaşabilen ağırlıktadır (URL-3). Tüm bu unsurları ile şehir sistematığı gün yüzüne çıkarılabildiği haliyle ilgi çekebilecek güzelliğindedir.

Kaymaklı gibi ziyaretçisi bol olan Derinkuyu Yeraltı Şehri'yle birbirlerine bağlanmalarını sağlayan tünel ise yaklaşık on kilometre uzunluğundadır. Bu tünel gibi asker ve düşmanların sık ziyaretleri sırasında burada yaşayan halkı koruyabilmek adına yapılmış tuzaklı ve çıkmaz tüneller ve labirentler de bulunmaktadır (Şekil.7).

Eski yaşamlara dair en dikkat çekici ipuçlarının var olduğu, dönemine göre ileri bir işçilikle yaratılan yeraltı şehirleri içinde ziyaretçilerin de en fazla ilgi gösterdikleri yer Kaymaklı olmaktadır. Ayrıca çevredeki Özlüce ve Güneyce köyleri ile birlikte yaklaşık olarak yüz kilometre karelik bir alanın yer altından birbirine irtibatının olabilir. Bu da Derinkuyu'nun üç katı kadar daha büyük bir alana yayılmış olabileceğini gösterir.

İşte bu saha örnekleri gezilirken, binlerce insanın burada bir hayatı paylaşmasına ve zorlu durumlarla mücadele etmesine, başarılı havalandırmasına rağmen karanlık haftalar geçirmesine hayret edilmektedir. Derinkuyu ile Kaymaklı Yeraltı Şehri Müzesi koruyarak yaşatmanın ve kullanmanın oldukça başarılı bir örneğini sergilediği düşünülmektedir. Ancak diğer ortaya çıkarılmayı bekleyen örnekler ile ilişkileri kurulmasına varan bilimsel çalışmaların öncelikle yapılması gerekmektedir. Aksi halde kaçak kazılar tahribatlarla önemli ipuçlarını yok edebilir.

4.3. Nevşehir Kalesi

Nevşehir Belediyesi tarafından projelendirilen “Nevşehir Kalesi Etrafı Kentsel Yenileme Projesi” uygulaması sırasında ortaya çıkartılan ve günümüzden bin 400 yıl öncesine uzandığı tahmin edilen yeraltı oyukları gibi bazı tarihi yapılar gün yüzüne çıkmaya başlamıştır (URL-5).

Temizlik çalışmalarının tamamlanmasının ardından bir bölümü 2018 yılı sonlarında turizme kazandırılması planlanan alanın, Kapadokya turizmine ciddi bir ivme kazandırması

şehirden bir beklenti yaratmıştır. Nevşehir Belediye Başkanı Hasan Ünver, Nevşehir Belediyesi tarafından projelendirilen “Nevşehir Kalesi Etrafı Kentsel Yenileme Projesi” uygulaması sırasında keşfedilen yeraltı yerleşiminde başlatılan temizleme çalışmalarında bugüne kadar Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait çok sayıda dini, askeri ve sivil mimarlık değerlerinin ortaya çıkartıldığı belirtilmiştir. (DHA, 2016). Ancak bu örneklerin de henüz sergilenmediği görülmektedir. Bu tür beklenti yönetiminin öncelikle bilimsel dayanakları olan sonra toplumsal boyutta da inandırıcı, katılım sağlayıcı ve teşvik edici boyutları olduğu unutulmamalıdır.

Şekil 8. Nevşehir Kalesi ve Yeraltı Şehri.

(Kaynak: Birgün, 2016) (URL-6).

Nevşehir’de geçtiğimiz yıl TOKİ’nin kentsel dönüşüm projesi sırasında kale çevresindeki yamaç yerleşimlerin arka planında tesadüfen ortaya çıkan ve ilgi çeken gelişmeler olmuştur. Bunlar basınla açık bir şekilde paylaşılmamıştır. Kalenin sadece havadan görüntüleri bir gazetede yer almıştır (Birgün, 2016) (URL-6). Aslında buradaki gelişmelerin kaynağı olan şey, kalenin etğinde yer alan barınma ve konut amaçlı yatay yamaç oyuklarından ibaret kalabilir. Yamacın ön yüzünde tarihte yer almış bir takım konutların olduğu düşünülmektedir. Yatay arka planındaki oyukların da ilave kaya oyma odalar olduğu düşünülebilir. Ancak kaleden daha aşağılara bir takım geçitler olması da gayet doğaldır (Şekil.8). Mevcut eksik bilgilere karşın sadece dışarıdan değerlendirildiğinde, sistematik bir şekilde tasarlanarak yapılmış, karmaşıklık derecesi yüksek bağlantıları olan ve çarpıcı nitelikler barındıran bir yerleşme olmadığı da söylenebilir.

5. SONUÇ

Geçmişte birçok olayın yaşandığı tarihi arkeolojik yeraltı şehirleri, ilginç özellikleri ve güzelliği ile turizme önemli bir katkı sağlarlar. Bu tarihi yerleşmeler, içinde buldukları bölgede turizmi sürekli canlı tutabilirler. Bu yüzden yeraltı şehirleri insanlığa ait bir kültürel miras olarak ülke ve yerel ekonomi açısından önemsenerek daha nitelikli araştırmalarla ortaya çıkarılmalıdır.

Ayrıca çalışmada saha araştırmaları için seçilen Kapadokya bölgesi de, turizme çeşitlilik kazandırılmasını kolaylaştıracak kadar yeraltıyla da ilişkili farklı potansiyel özellikler taşımaktadır. Bu özelliklerin de farkında olunarak, korumanın kullanmadan daha çok ön plana alınması gerekir. Aksi halde, hassas niteliklere sahip olan bu kültürel miras alanları ve doğal kaynaklar yok olma tehlikesi altındadır.

5.1. Hipotez

Bölgede turizmin çeşitlendirilmesinin önem arz ettiği hipotezi, çeşitliliği ve ulaşılabilirliği zaten yüksek olan İç Anadolu Bölgesi ve özellikle Kapadokya için, son üç yıllık bir sürece yayılan yerinde gerçekleştirilen bu saha çalışmasında gözlemlerle ve uzmanlarla yapılan görüşmelerde sürekli ele alınmıştır. Bölgede var olan doğal koşullar, bu tür yaşamsal sürdürülebilirliği olan bir altyapının varlığını da zaten doğrudan nitelikteki

tarihsel koşullardır. Hipotez seçilen sahada ve neredeyse turizm ile ilgili her alanda gözlem ve görüşmelerde ki tespitlerle doğrulanmıştır.

Ayrıca bölge turizminin sadece tröstlerin eline terk edilmemesi gerektiği de ortaya çıkmıştır. Bu durumun da, otel vb. yoğun yapılaşmalı örneklerle bölgede görünür biçimde zaman içerisinde arttığı anlaşılmaktadır. Özellikle Göreme ve çevresinde olduğu gibi tarihi kültürel ve doğal sit alanları yakınında ve yer yer diğer (Avanos, Ürgüp vb.) ilçelerde de benzer türde yoğunlukların ve çarpık yapılaşmanın yaşandığı gözlemlenmiştir.

5.2. Koruma-Kullanma Dengesi ve Planlama Sorunları

Bölgenin koruma ve planlama sorunları ekseninde ise yine bu çalışma ile tartışmaya açılarak, sorunlarının ele alınıp çözüm önerilerinin geliştirilmesine bu yüzden özellikle önem verilmiştir.

Arkeolojik yeraltı yerleşmeleriyle ilgili olarak korumanın hassasiyetle üzerinde durduğu yerel karakter ve niteliklerle birlikte, öncelikle değer verilmesi gereken tüm görüş ve yorumlar ise kısaca sırayla şöyle özetlenebilir:

1. Yeraltı şehirleri, ortaya çıkışlarından bu yana, ilk günkü yapılış amaçlarından giderek uzaklaşsa da, çağlar boyu farklı kullanımlar görmüştür. Bu tarihi yerleşmelere zamanla değişen ihtiyaçlar ve gelişen olanaklar doğrultusunda ilaveler yapılmış olmakla birlikte, kullanımları da yer yer farklılaşarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu yüzden yeraltı şehirlerinin ortaya çıktığı zamandan itibaren günümüze kadar nasıl ulaştığı, koruma ve planlama kültürünün bir hediyesi olarak hep ayrı ve kapsamlı çalışmaların konusu olmak zorundadır.
2. Günümüzde ise yeraltı şehirlerinin nasıl korunarak yaşatılacakları konusu sürekli önem taşıyan bir sorun alanı haline gelmiştir. İçlerindeki pasajların çoğu kapanmış olduğu için, şehirlerin ne kadar bir alana yayıldığını söylemek, bugün için güçtür. Geniş alanlara yayılmış olduğu varsayılan tarihi yeraltı ve yerüstü yerleşmelerinin nadir gözüken özelliklerinin farklı disiplinlerarası tekniklerle önce tespit edilmesi gerekir. En uygun şekilde korunmaları içinde, bütünlük koruma politikalarına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.
3. Bu çalışma da bölgedeki yeraltı şehirleri ile ilgili koruma sorunları tespit edilirken bu sorunlara da yer yer ilişkisel çözüm önerilerinde bulunmaktadır, böylece bu alanları bütünlük yaklaşımlarla araştırma ve turizm amaçlı korurken, kullanıma yönelik dengeli kazanımlar da sağlanmış olacaktır.
4. Arkeolojik yeraltı yerleşmelerinin ve ortaya çıkarılan yeraltı şehirlerinin çoğu şüphesiz ki, farklı değerler taşıyan ve gelecek kuşaklara korunarak emanet edilmesi gereken potansiyel birer hazinedir.
5. Bu alanlarda zamanında ön kazı, keşif, araştırmalar yapılmadığında ve yeterli koruma tedbirleri alınmadığı takdirde öncelikle dış tesirlere (rüzgâr, yağmur ve kar, güneş, vb.) (nem, küf ve rutubet, vb.) açıklıktan ötürü doğal hasarlarla karşı karşıya kalınmaktadır.
6. Mutlak korunması gerekli olan bu alanlar uygun yöntemlerle korumaya başlanılmadığında hatalı uygulamalara dahi maruz kalmaktadır. Kısa zaman önce TOKİ'ye inşaat yapılması için gösterilen Nevşehir Kalesi çevresindeki bilinen tarihi sahada hızlı hafriyat işlemleri sırasında, tesadüfen keşfedilen yeraltı alanlarında yaşanan kazalar vb. gibi pek çok benzer örneklerle karşılaştırılması Türkiye'deki mevcut durum açısından son derece üzücüdür.
7. Bu tür hassas alanların yer yer (örnek olarak Ürgüp ve Avanos'ta) günümüzdeki kentsel alanlarla iç içe olması nedeniyle, bazı imar sorunlarını da yine, gündeme

getirdiği bilinmektedir. Korunması gereken yer üstündeki kentsel, arkeolojik, doğal sit alanlarının aslında yeraltıyla da birlikte her zaman bir bütün teşkil ettiği ortadadır. Ancak bu durum Türkiye’de genellikle ihmal gören bir gerçekliktir. Avanos ve yöresi gibi ilginç akarsu yerleşmelerinin tarih boyunca yeraltıyla da birlikte yerleşim görmemesi olanaksızdır, bu yüzden de derin araştırmalar eşliğinde öncelikle yerüstünün korunarak, sınırlı kapasitede ve kontrollü bir şekilde turizme kazandırılması ve yeraltının da ayrıca gecikilmeden keşfedilmesi gerekmektedir

5.3.Yasal-Yönetmelik Düzenlemeler

Turizmde ciddi bir gelir kaynağı olan Kapadokya bölgesinde zaman zaman yoğunluk arz eden kullanımlar söz konusudur. Bölgenin planlamasında nitelik arz eden yeraltı ve yerüstü varlığına karşın kapsamlı yasal-yönetmelik düzenlemeler zamanında yapılmamıştır. Bu yüzden parsel ölçeğinde noktasal ayrıcalıklı planlamaların yanısıra, yeraltında açılmış ruhsatlı işletmeler söz konusu olmuştur. Halen faaliyette olan bu tür özellikle gıda sektörüne yönelik işletmelerin geçmişte ruhsat kararlarının da Belediyelerden alındığı görülmektedir. Bu tür mekânlar açmaya yönelen girişimcilerin zaman içinde gündeme gelebildiği de bilinmektedir. Bu konular ilgili uzmanlık alanlarında ve kamuoyunda tepki çekerek sürekli tartışma yaratmaktadır.

Bu sorunlara muhatap olan yer bilimleri ile ilişkili odaların konuyla ilgili görüşleri önemlidir. 2016 yılında söz konusu alanlara yönelik olarak bir taslak yönetmelik çıktığında, bu çalışmaya ilişkin TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası görüşü şöyle olmuştur: Anayasanın 168. maddesine açıkça aykırı olduğunu düşündüğümüz ve “arzın içinin” mülkiyete tabii olmasına neden olabilecek bu düzenlemenin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gündeme alınmasını, ülkemiz yüzeysel alanlarının (yeryüzü) plansız bir şekilde yapı üretimine açıldığı gibi “yerin içinin de” plansız bir şekilde yapı üretim süreçlerine açılması ve ranta kurban edilmesini, yine konuya özel herhangi bir yasal düzenleme yapılmaksızın, taslak düzenlemenin Bakanlığın kuruluş kanununa dayandırılarak çıkarılmak istenmesinin yanlış olduğu düşünülmektedir. (TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, 2016). Yönetmeliğin taslak haline TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası tarafından getirilen bu eleştirilerde; anayasal, yasal dayanaktan uzak, teknik açıdan çok sayıda yetersizlikler içeren, can ve mal güvenliği açısından önem taşıyan bir yönetmelik düzenlemesinin aceleyle getirilmeden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca yönetmeliğin daha geniş çaplı bir bilgi birikimi/deneyim havuzundan yararlanılarak hazırlanmasına çaba gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir (URL-14).

Ancak Türkiye’de kayadan oyma oluşumlara ve yerleşmelere yönelik olarak düzenlenmiş olan yeni yönetmelik ile yapıların ruhsatlandırılmasının ortak kurallara bağlanması vb. hususlar yönetmelik düzeyinde düzenlemeler ile yürürlüğe girmiştir (18.10.2017 tarihli ve 30214 Sayılı Yönetmelik).

TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası ise çıkan bu yönetmeliğin ardından bazı maddelerine itirazını Danıştay’a taşımıştır (TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası, 2017) (URL-15).

Türkiye’de ayrıca yeraltındaki mülkiyet ve imar haklarının kullanımlarında da çok ciddi boşluklar ve sorunlar vardır. Sit alanlarında ki tescilli mülkiyet ve imar haklarının koruma amaçlı imar planlarıyla kısıtlanarak kullanılamayan kısımlarının bir başka alana aktarılmasına yönelik Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 17. maddesinde (2004) bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bununla ilgili yönetmeliğinin çıkarılmadığı, uygulama arayışlarının ise sürdüğü ve tüm imar planlarında bu uygulamalara yönelik (2009-

2018) (yazara ait 5 makale ile 15 bildiri türü yayınlardan oluşan) bir dizi akademik çalışmanın da olduğu ayrıca bilinmektedir (Kocalar, 2012) (URL-13). Ancak yeraltı imar haklarının Türkiye'deki durumu ise ihmal edilen hatta ayrıcalıklı kullanılan bir konudur. Bilindiği gibi çok katlı AVM vb yoğun ya da yüksek katlı binalara ve bazı yeraltı otoparklarına rastgele izinler verilebilmektedir. Ülke çapındaki yasal zeminin yarattığı mevcut boşluklardan doğan adaletsizliklerin ve mevzuatın bu yetersizliğinin acilen giderilmesi gerekmektedir.

5.4. Yeraltı Yerleşmelerindeki Tarihi Dokuya ait Sahadan Çıktılar

Yeraltı yerleşmelerdeki kaya kiliselerin bazı örneklerinin inanç ve kültür turizmi kapasitesini canlandırdığı ve ayrıca önemli birer insanlık mirası oldukları iyi bilinmektedir. Yeraltı yerleşmelerinin ve ortaya çıkarılan çarpıcı yeraltı şehirlerinin çoğu şüphesiz ki, birbirinden oldukça farklı değerler taşımaktadır. Dolayısıyla korunarak geleceğe emanet edilmesi gereken potansiyel değerler taşıyan alanlardır.

Geçmişte yeraltı şehirlerinin özellikle saldırılara karşı korunma amaçlı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Günümüzdeki en uygun kullanımların ise sadece turistik olarak kamuya açık ziyaret mekânları haline getirilmesi şeklinde olduğu görülmektedir (Şekil.3). Nevşehir iline yakın olan bölgede yer alan yeraltı şehirlerine yönelik örneklerden makale sınırları nedeniyle, sadece iki tanesi derinlemesine incelenebilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen diğer sentez çıktıları ise şöyledir.

5.5. Çalışmanın Diğer Sentez Çıktıları

Çalışmanın çıktıları olarak sahada yapılan tespitlere dayalı bulgular üzerinden yorumlar ise ana hatlarıyla şöyle özetlenebilir:

1. İç Anadolu, tarihte yeraltı yerleşimlerinin de içinde bulunduğu önemli bir geçiş coğrafyasıdır. Bu yüzden konunun zamanla geçmiştekinden daha çok ilgi çekeceği düşünülerek ana hatlarıyla incelenmesine bir katkı sunulduğu düşünülmektedir.
2. Günümüze kadar ulaşabilmiş Türkiye'deki yeraltı şehirlerden öne çıkan iki tanesi ise çalışmada bazı özgün özellikleri ile ele alınmıştır. Bunların nasıl korunarak yaşatıldıkları incelenmiş ve gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen diğerleri ile birlikte koruma ve planlama sorunlarına yer verilmeye çalışılmıştır.
3. Yenilemelerle ziyarete açılarak turizme kazandırılan bu yeraltı şehirleri ile ilgili bilinen veya tahmin edilen ancak ucu açık bırakılan geçmişlerine dair öne çıkarılan bazı sorular ilgi çekici olmayı sürdürmektedir. Bu tür sorular turizmde merak ve görme gereksinimini de güdüleyerek arttırmaktadır. Bu nitelikler eşliğinde, yeraltı şehirlerinin geçmişle kurulan bağları ve turizm ile olan ilişkileri üzerinden tarihi, deneyimsel, sembolik, dini vb. pek çok kavramsal ve yaşamsal değeri olduğundan da söz edilebilir.
4. Yeraltı şehirlerinin üzerinde yapılması gerekli olabilecek imar değişikliklerinde ise önemli hukuki sınırlayıcıların olduğu bilinmektedir. Bu konuda koruma mevzuattaki bir gelişme çalışmada kısaca ele alınmış ve yasal-yönetsel ölçekte kamusal alanda hak ihlallerine varan bu sorun alanlarına da özellikle dikkat çekilmiştir.
5. Korumanın sınırlarıyla çelişen tüm yasal kısıtlamalara karşın, Türkiye'de son yıllarda pek çok sit alanı uygulamasında neredeyse, bu sit alanlarının korunması yerine, salt kullanımına yönelik eğilimin de daha çok ön plana geçtiği görülmektedir. Bu konuda aslında, 2000 öncesinde mevcut sayılabilecek kapsamlı koruma mevzuatına karşın, son 17 yılda başta yasal-yönetsel çerçevede gerçekleşen yeni yasal-yönetsel düzenlemelerle ilgilidir.

6. Türkiye’de tarihi, arkeolojik, kültürel ve doğal sit alanlarının ve yerleşmelerinin, başarılı bir şekilde korunamadıkları görülmektedir. Koruma politikalarının da ne yazık ki yeterince etkinliği sağlanamamaktadır ve kamunun konuya ilgisi ise 1980 sonrasında kamu yönetiminde oldukça belirleyici hale gelen içinde bulunduğumuz neo-liberal dönemin koşulları altında giderek yetersiz kalmıştır.
7. Çalışmada seçilen Nevşehir ili, yılın her mevsiminde pek çok turisti ağırlayabilecek potansiyelindedir. Aslında il komşularıyla da birlikte sahip olduğu arkeolojik, tarihi, kültürel ve eşsiz doğal güzellikleri içinde ziyaretçilerini bol stresli ve teknolojik bağımlılığın arttığı hayatlarından kopararak, bölgede unutulmayacak günler yaşamalarını sağlamaktadır. Bölgede yer alan yeraltı şehirleri de, bu turistik etkinlikler sırasında gezilen en önemli tarihi mekânlar olarak değerlendirilebilir. Ancak bu tür alanların artık geçmiş hataların tekrarlanmadan turizme daha nitelikli bir şekilde kazandırılmaları gerekir.
8. Derinkuyu’nun ziyaret kapalı yanlarıyla birlikte çok daha kapsamlı bir şekilde araştırılması gerekmektedir. Yeraltı şehri oldukça sınırlı bir alanı ile turistik odaklı ziyaretlerle kullanıma açıktır.
9. Kaymaklı’da benzer şekilde araştırılıp, diğer yeraltı şehirleri ile olası ilişkisel bağları çözümlenmelidir.
10. Nevşehir Kalesi ve eteklerinde dikey ve şehirsal bir sistemin var olup olmadığı henüz yeterince anlaşılamamıştır. Detayları bilinmeden ve kamuoyuna kapalı bir şekilde basında yer alış şekliyle gündeme çıkarılan bu konu ile ilgili gelişmeler halen izlenilmektedir.
11. Yeraltı zenginliklerinin insanlığa aslında, farklı bir mekân ve deneyim alanı açtığı da dile getirilip tartışılmalıdır. Uzayı merak ederek olağanüstü görünür yatırımlar yapabilen insanoğlu, özellikle Türkiye sınırlarında ve Anadolu yarımadasında kendi geçmişini çözümlenmeye de önem verebilmelidir. Bu olanakların da artık gelişen teknolojiyle birlikte, disiplinler arası alanlarda da sürekli gelişen teknolojiyle birlikte yeniden değerlendirilmeye alınması daha uygun olacaktır.
12. Bölgede özellikle mübadele dönemlerinde geçmişe ait yitirilen kültürlerin müze vb. kentsel bellek unsurları ile hatırlatılarak yaşatılması da, yerel kimlik ve aidiyetin kültürel olarak korunması açısından önem verilmesi gereken başka bir konudur. Örneğin Mustafapaşa Köyünde ki Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi sivil bir müze olarak bu tür girişimlerdendir. Müzenin bulunduğu tarihi binaya da ilgi çekici ve başarılı bir işlev kazandırılmıştır. Ayrıca yine bu köy, görülebilen yanlarının ötesinde yeraltı yerleşmeleri açısından da başlı başına bir araştırma alanı olma özelliği taşıyabilir. Köyde son yıllarda bir üniversitenin de önemli bir şekilde ve hızla yer edinmeye başladığı görülmektedir. Ayrıca bu süreçte yenilemelerle de birlikte, canlılık ve turistik ziyaret potansiyeli giderek hızla artmıştır. Gelişmenin şimdiden yerleşmenin karakterini ve gelecek potansiyelini bozmaması son derece önemli olacaktır.
13. Nevşehir ilinde kırsal alanlardaki yaşamın sürdürülebilirliği öncelikle tarıma ve sonra da turizme dayalı olmalıdır. Nevşehir’de bulunan yeraltı kentleri ile birlikte tarımsal, kırsal ve turistik potansiyellerin bütünleşik bir planlama anlayışı ve yer yer de alan yönetimi ile birlikte dikkatlice yönetilmesi gerekir.

Makalede odaklanılan ana konularla birlikte, turizm ve kullanım açısından da önem verilebilecek diğer konulara da altta ki öneriler kısmında yer verilmiştir.

5.6. Öneriler

Bu bölümde özellikle yukarıda yorumlarla değerlendirilerek ilerideki çalışmalara bırakılan koruma önceliğinin ötesinde kullanıma da yönelik bazı öneriler altta kısaca 14 madde halinde altta özetlenmiştir:

1. Bölgenin Türkiye'nin turizmde ki yeri ortadadır. Ancak turizmde son yıllara benzer bir şekilde duraksama yaşandığında, bölgenin tarımsal geçim olanaklarını koruması kırsal yaşamın sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir. Kırsal yaşam, kentsel yaşamın da tüketimini ve sürdürülebilirliğini beslemektedir. Ancak hep kriz dönemlerinde hatırlanmaktadır.
2. Bu tür arkeolojik, kentsel, kırsal sit alanların özellikle koruma-kullanma dengesinin hassas bir şekilde gözetilerek, tarım turizmi ve otantik kültür turizmi, şarapçılıkla birlikte yerel lezzetlere dayalı gastronomi turizmi, vb. karakterde gezi, eğlencin ve ilgi çekici ziyaret alanlarına dönüştürülerek turizme kazandırılabilirliği düşünülmektedir. Ancak kapasite kontrolü de hep önemli olacaktır.
3. Bölge aslında hem bir açık hava müzesidir hem de derin bağlantıları da olabilecek bir yeraltı müzesidir. Bölge yeraltında yaşama olanaklarını desteklemesinin yanısıra tarım ve depolama potansiyellerine de sahiptir. Bu konuların yine hepsi zamanla detaylarıyla birlikte araştırılıp değerlendirilmeyi beklemektedir.
4. Yurtdışındaki yeraltı şehirlerinin hangi amaçla inşa edildikleri ve şimdi hangi işlevlerle korunarak yaşatılıp kullanılmakta olduklarına yönelik çalışmalar ise, daha kapsamlı ve Türkiye ile karşılaştırmalı başka çalışmalara konu edilmelidir.
5. Şu an kullandığımız altyapı ve teknolojinin yeraltı şehirlerine entegre edilebilirliği ise yeraltı şehirlerinin yer üstündeki kentsel yoğunluğu hafifletme olanakları gibi diğer sorularda yine ayrıca yanıt bekleyen konulardır. Bu hususlar da, şehircilik alanının kent mühendisliği ile birlikte, çalışmalarında koruma önceliği unutulmayacak şekilde dikkat gerektiren diğer önemli konuları arasında yer alabilmelidir. Mevcut kentsel altyapı ve teknolojilerinin yeraltı şehirlerinde de kullanılıp kullanılamayacağı gibi uyum sorunları da, modern megapollerin geçmişleriyle birlikte ele alınmalıdır. Bu anlamda yeraltı şehirlerinin veya tünellerinin yer üstündeki kentsel yoğunluğu hafifletebilir olması önemli bir gelişme olacaktır.
6. Geçmişin yeraltı şehirlerinin ve yaklaşımlarının, gezegenin geleceği için çok farklı olanaklar açacağı ve günümüzdeki kentsel yaşamının kalitesini de arttırıcı potansiyeller sunacağı söylenebilir. Tüm bu görüş ve düşüncelerde yine hayal edilmeye değer konulardır, dolayısıyla yeraltı şehirleri farklı bilimsel ve sanatsal çalışmalara da ilham kaynağı olabilirler.
7. Türkiye'deki yeraltı şehirlerinin disiplinlerarası özellikleri gereği, ayrı ayrı ve çok daha kapsamlı hatta ilişkisel bir şekilde kuruluş amacı ve günümüzdeki koruma ve kullanım dengesi açısından sürekli çalışılması gerektiği ortadadır.
8. Çağımız kentsel planlamasında yeraltı şehirlerinin potansiyelleri ve işlevselliği pek çok detayıyla birlikte araştırma konuları arasında yerini bulmalıdır. Kentsel gelişme eğilimine alternatif olarak yeraltı şehirlerinin bütünleşme potansiyeli Nevşehir gibi çok önemli bir turizm bölgesi için de yerelin özgün karakter özellikleri ile birlikte mutlaka yerinde sorgulanıp, araştırılıp tartışılmalıdır.
9. Özellikle tescilli ya da sit potansiyeli olan alanlarındaki imarla ilgili olası gelişmelerde Belediyeler, Koruma Kurullarını ve Üniversiteleri zamanında bilgilendirmelidir. Fon temini ile birlikte mutlaka yerinde ölçme ve değerlendirme

- yapılmasına, ilgili buluntulara yönelik eser dökümünün tam olarak çıkarılıp, ilgili disiplinlerle birlikte farkındalık yaratılmasına ve zamana yayılan etütler yapılmasına da önem verilmelidir.
10. Tüf tarzı ham yapı malzemesi, yapılarda işlenerek ağırlıklı olarak kullanılabilir. Ancak özellikle nem, bu malzemede havadaki buharlaşmış su oranı olarak bir sorun teşkil eder. Yoğunlaşma ve çeşitli sebeplerle artan nem oranı yaşam alanlarında küf ve rutubete de sebep olur. Çeşitli hastalıklara karşı savunmasız hale gelinme riski de artar. Bu nedenle yöredeki kırsal kaya yaşam alanları ya da kentsel alanlardaki bodrumlara açılabilen geçitler veya ruhsatlar alarak yapılması sürdürülebilir kaya oyma oteller de yine daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmalıdır.
 11. Yeraltı şehirlerinin oluşmasında katkısı olan yanardağ patlamaları, bunlardan taşan lavlar, lavların dönüştüğü küller, zamanla yumuşak tüf tabakaları haline gelmiştir. Zaman içinde erozyonla beraber vadi haline gelen tüf tabakaları milyonlarca yıl önceki yaşama tanıklık zemini oluşturmuştur. Bu doğal koşullar Kapadokya'nın en büyük yeraltı şehirlerini de algılanabilir bir dünya halinde bizlere sunmuştur. Nevşehir ili ve çevresindeki jeolojik oluşumların volkanik karakteri nedeniyle, koruma statülerine yenilerinin de (jeopark, jeosit gibi) eklenmesi ya da farklı disiplinlere yönelik boyutlarında burada kısmen vurgulanması önemli görülmüştür.
 12. Bu tür ilişkili alanlara yönelik öneriler geliştirilirken, mevcut jeolojik karakterin yarattığı doğal peyzajın, yine doğal malzemelerle korunup, kendine özgü (kaya oteller vb.) tasarımların oluşturulabileceği unutulmamalıdır. Bu da yörenin kendine özgün yerel mimarisiyle birlikte yine, ön plana çıkarılmasını gerektiren diğer en başat unsurlardan biridir.
 13. Midilli adası vb. jeopark alanlarıyla ilgili jeo-park ve jeo-turizm örnekleri turizm, koruma ve planlama açısından karşılaştırılmalı olarak daha detaylı bir şekilde incelenirse, Türkiye'nin var olan jeolojik oluşumlarının yarattığı potansiyelin henüz hiç değerlendirilemediği de açıkça görülecektir. Bu koruma statüsü odaklı önerilen konunun da özellikle yerel kalkınma açısından gündeme getirilen çok önemli bir yönü olduğu ortadadır. Jeo-turizmin geliştirilmesi de bu alandaki farkındalığı arttırabileceği için, bu konunun da burada yine kısmen tartışılmasında yarar görülmüştür.
 14. Kapadokya gibi Anadolu'daki diğer yeraltı şehirleri de özellikle jeo-stratejik açıdan da ayrıca araştırılmaya değerdir.

Türkiye'de yaşanan gelişmeler ışığında, çalışmadaki saha araştırmaları ile birlikte elde edilen tüm sentez çıkarımlar yukarıda kısaca özetlenmiştir. Tüm bu öneriler, ilgili disiplinlerce yeniden gözden geçirilerek değerlendirilmelidir.

Bu yerleşmelere yönelik olarak koruma politikalarının ve planlama felsefesinin, pek çok disiplinlerarası boyutuyla da birlikte, farklı düzeylerde ve platformlarda ele alınarak tartışılmak zorunda olduğu söylenebilir.

Son olarak söylenebilecek bir noktada, kamu yönetiminin sit alanlarıyla ilgili özellikle uzmanlardan görüş alınmadan karar verilmesi genellikle ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bundan ötürüdür ki, kamu yönetimi tarafından geri dönülemez hatalara zemin yaratılmaması gerekir. Korunması gereken yer üstündeki kentsel, arkeolojik, kültürel ve doğal sit alanlarının yeraltıyla da birlikte, her zaman bir bütün teşkil ettiği de hiç unutulmamalıdır.

Katkı Belirtme

Bu makale, "yeraltı şehirleri" konusunda önceden önemli adımlar atılmamış olması nedeniyle, bazı konu ve kavramlarda söylem ve eylem birliği sağlanmasının yararlı olacağı düşüncesiyle hazırlanmıştır. Makalenin bilimsel değerlendirmesini yürüten hakemlerimiz, bazı söylemlerin daha net ve açık olarak ifade edilmesini sağlamışlardır. Kendilerine bu katkılarından ötürü sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

- BAHAR, O. ve Kozak, M., 2008, Turizm Ekonomisi, Detay Yayıncılık, Ankara Birgün, 2016, Nevşehir'de 1400 yıllık yeraltı şehri ortaya çıktı, 05.04.2016 (URL-6). DÄNIKEN, E., 2012, Tanrıların Arabaları, Artemis Yayınları, İstanbul.
- DE STEFANO, V., DI PINTO V.; GERUNDO, C., 2015, Naples and its parallel city, Think Deep: Planning, development and use of underground space in cities, (Han Admiraal, ITACUS; Shipra Narang Suri, ISOCARP), (Ed.), Netherlands, s.34-51.
- DHA, 2016, Nevşehir Kalesi Etrafı Kentsel Yenileme Projesi.
- ELSTAT (Hellenic Statistical Authority), Census, 2001 and 2011, Hellenic Statistical Authority.
- Greece National Land Registry Cadastre and Mapping Agency S.A., 2015.
- ITACUS and ISOCARP, 2015, Think Deep: Planning, development and use of underground space in cities, (Ed: Han Admiraal, ITACUS; Shipra Narang Suri, ISOCARP), Netherlands.
- HORNUNG, Eric, 2004, Kadim Mısır Ötedünya Kitapları. (Çeviren: Zehra Aksu Yılmaz). İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi, 2018, Mustafapaşa Köyü, Ürgüp, Nevşehir (URL-8).
- Kayadan Oyma Yapıların Tasarım, Hesap ve Yapım Esaslarına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi: 18.10.2017, Sayısı: 30214.
- KOCALAR, Aziz Cumhur, 2012, Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesinde İmar Planı Uygulamalarıyla Sınırlandırılan Mülkiyet ve İmar Haklarının Aktarımı, Tasarım ve Kuram Dergisi, MSGSÜ, İstanbul. Cilt 8, Sayı 14 (2012). s. 61-75.
- 1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (KTVKK). 2004 tarihli ve 5226 sayılı yasa ile 2863 sayılı KTVKK'nda değişiklik.
- LEXTON L. and Rogan, T., 2011, İstanbul belgeseli, History Channel (URL-1).
- Nevşehir Belediyesi, 2016, Nevşehir Kalesi Etrafı Kentsel Yenileme Prj. Nevşehir (URL- 5).
- Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarihi: 02.11.1985 Resmi Gazete Sayısı: 18916
- TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası, 2017, Danıştay 6. Daire Esas No: 2017/8078 (URL-15).
- TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, 2016, Kayadan Oyma Yapıların Tasarım, Hesap ve Yapım Esaslarına Dair Yönetmelik Taslağına İlişkin TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının Görüşleri 11.04.2016 (URL-14).

İnternet Kaynakları

- (URL-1) <https://www.youtube.com/watch?v=fAb7tNrvIZs> (erişim tarihi 04.04.2018) (URL-2) <https://www.youtube.com/watch?v=rDI1iiSIMDs> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-3) <https://www.kapadokyadayim.com/kaymakli-yeralti-sehri/> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-4) <https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/kaymakli-yeralti-sehri> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-5) <http://www.nevsehir.bel.tr/> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-6) <https://www.birgun.net/haber-detay/nevsehir-de-1400-yillik-yeralti-sehri-ortaya-cikti-108213.html> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-7) <https://www.statistics.gr> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-8) https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g297989-d3632412-Reviews-Cappadocia_Art_History_Museum-Urgup_Cappadocia.html (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-9) <http://www.hurriyet.com.tr/kapadokyaya-cinli-turist-akini-40812378> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-10) <http://www.tgrthaber.com.tr/ekonomi/kapadokyaya-gelen-turist-sayisi-2017de-yuzde-48-artti-219376> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-11) <https://www.youtube.com/watch?v=kBR7UjjPo5A> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-12) <http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/ozkonak-yeralti-sehri-avanos-189> (erişim tarihi 04.04.2018)
- (URL-13) <http://imarhakdevri.blogspot.com/2018/07/thank-you-for-sharing-your-tdr.html> (erişim tarihi 04.08.2018)
- (URL-14) http://www.jmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=8681&tipi=5&sube=0#.W2v9qLihmUk (erişim tarihi 04.08.2018)
- (URL-15) www.jeofizik.org.tr/resimler/ekler/8d0dd4716b6cb6f_ek.pdf (erişim tarihi 04.08.2018)
- (URL-16) <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4882&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> (erişim tarihi 04.08.2018)

EDUCATING RITA: THE NEEDS OF ADULT LEARNERS IN FURTHER EDUCATION

Assist. Prof. Dr. Mevlüt CEYLAN

Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology,

Çanakkale/TURKEY, e-Mail: mevlutceylan@comu.edu.tr

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Article History: Received: 29 May 2018 Accepted: 2 July 2018</p>	<p><i>This article proposes to address issues that arise when dealing with adult learners and their expectations, additionally the role of lecturers in further education colleges in relation to these challenges. The mature pupils who enter into adult education are from varying backgrounds, and cultures. They belong to different age groups; each person carrying his/her personal strength and weaknesses along with their expectations. The following characteristics will help us to better comprehend this large group of mature students.</i></p>
<p>Keywords: Education, Institutions, Adults, Motivation, Colleges</p>	
<p>DOI: 10.26809/joa.2018342291</p>	

1. INTRODUCTION

There are various criteria for defining who is an adult in any society. It is regarded as a status. Essentially the term “adult” consists of “ideals and values” (Rogers, A. 1996:34). In the context of adult education, the term reflects the mental maturity rather than the physical development. For example; a person may have to be a certain age for buying or selling alcohol, voting, obtaining a driving licence and so on. UNESCO stated its recognition of adults in 1976: “Adults are those people whom their own society deems to be adult. An adult is both self-recognising and recognised by others” (Rogers, A.1996:34). In general, an adult is perceived as having the mental ability to make responsible decisions and in turn be responsible for them.

Adults, because of their experience enter the environment with much clearer expectations, knowing what they want to achieve and more able to focus on their subject.

- Adults are used to acting on their own initiative. This behaviour could cause conflict of interest in the educational institution where they may have to learn other ways.
- Adult learning which takes place outside the educational institutions may not reflect the educational theories at hand, however, their learning experiences have been drawn from their practice, through trial, error and success.

- Adults may find new ways of learning to be a stressful experience for them; due to ingrained habits.
- Adults tend to undervalue their own abilities. They do not wish to look unintelligent. Thus adults who have suffered from inequality and prejudices in their life may have a negative effect on their learning.
- Adults tend to be impatient: they desire to achieve their goal in a short period of time, but the learning process requires a long term investment, attention, and available resources that would contribute to fulfil the set objectives.
- Adults usually undertake part time study, because of the various responsibilities and commitments. They carry on their shoulders; they cannot dedicate as much time as full time students or students without family or work responsibilities.

2. IN STATE OF BEING A PUPIL

Adult students return to further education with varying expectations in their minds. These expectations are rooted in their life experiences as well as early schooling. Adult learners expect their teachers to know their subject. They would like to be “in statu pupillari” with the teacher should “throwing knowledge” at them. They are more likely to appreciate the teacher who admits lack of knowledge. Adults expect teachers to show more enthusiasm in their subject and show more effort in teaching it. Furthermore, what adults expect from the teacher is that to be a competent deliverer and be good at applying different teaching methods within group work practice. A structured lesson is well recognised and respected by adults, and they also demand ‘knowledge’ in return for their investment (money and time). Adults are ready to work hard, sacrificing leisure time more readily. They expect clear guidance in their learning process. Adults are keen to hear about their progress which teachers should frequently review. Adults want the lectures they attend to be informative with little time wasted, they also expect respect and will reject any form of demeaning behaviour.

3. LIFELONG LEARNING

It’s been said that learning is a lifelong activity that influences our mental and physical progress. The statement that any definition of education reflects the idea that early education is sufficient enough to provide all the learning needed throughout life is farcical: Sir Richard Livingstone commented on the dangers of long term learning projects in a short time: “behave like people who would try to give their children in a week all the food they require for a year: a method which might seem to save time and trouble but would not improve digestion, efficiency or health.” (cited in Rogers 1980:11; Rogers, A. 1996:37)

It’s also important to bear in mind that the motivation behind the adult learners’ expectations. Following common motives cited by Daines *et al* (1993) such as to follow up an existing interest, to learn or develop a skill, to learn or develop ideas, to create something, to satisfy curiosity, to save money, to discover “If I can”, to gain the approval of others, to obtain a qualification, to ‘access’ some further learning opportunity, to meet like-minded people, to make social contact, to gain social self-confidence, to enhance self-esteem.

Motivation guides adults and contributes to their relationship with the teachers and their course. However, adults may vary in their response to group activities and other methods of teaching. The level of motivation will not be high at all times. They may feel that they are not getting what the course should provide. It is possible that adults may find themselves in a situation of not being able to achieve what they are set out to do, because of lack of direction, unachievable objectives, and an ‘unfriendly environment’, also poor management of the institution, unhelpful teachers and other members of staff, and shortage in resources.

It's been stated that whether learning take place throughout one's life or at certain periods is irrelevant. Some writers may draw lines between various stages of the learning process, however, adult teaching remains no different than teaching to younger pupils.

Some regard adult education as a unit of the whole education system. Educating pupils at primary, secondary, further and higher levels may require the need to employ various teaching and learning techniques. The needs of the primary schools students and the students at the further education institutions are certainly different. As the researchers have pointed out, the learning process of adults and younger students need to remain the same, but, the question arises are there any similarities between teaching adults and younger students?

When we look at adult learners what we see is that they bear no resemblance to their school days. They all vary in their experiences which may be relevant for their study, and motivation. Most of them have been away from the formal education environment for quite some time. If that be the case - and usually is - is it possible to treat all adults the same and use one form of strategy to teach them all?

The educationalists have no immediate response to the question of how adults are to be taught. It's been suggested that formal and non-formal teaching methods could be used at different times and stages. One should bear in mind that adults are distinctive: comprising a group who left their education at an early age and had no opportunity to improve their study skills for learning.

Adults regard the learning activity as self-improving, interesting and meaningful for their very existence especially if they like the subject and its delivery method. Adults may have a wide range of knowledge and experiences but feel incompetent as students; if they receive attention and their maturity is respected, than their motivation goes up and are more likely achieve a successful result.

3.1. In Search of a Second Chance

Economic and social changes took place during the 1980s and early 1990s; as a result policy makers and governments have had to modify their views on education. Stagnation and increasing unemployment led adults to better themselves by gaining qualifications and training which would eventually assist them to find jobs. Thus, Further Education Funding Council (FEFC) gave financial assistance to the FE colleges. FEFC funding entails the flexibility in entry requirements, access courses to be funded as well as modularisation, and open learning. Changes in funding of post-compulsory education brought adult learning centre stage in FE and in higher education (HE). In 1994 about 80 per cent of universities and colleges developed modular schemes, and about 85 per cent of them either introduced or planned to introduce credit accumulation and transfer schemes (CATs); more than 65 per cent of them were designed as two-semester structures, and about 70 per cent of them are work based along with other forms of learning (Robertson, 1994; McGivney, 1996:4).

Further and higher education institutions have co-operated in giving a 'second chance' to adults. In 1993, 10.000 students enrolled on access courses (McNair, 1993; McGivney, 1996) 20 per cent of the further education colleges provided degree or sub-degree courses which were supported by HEFC. One of the reasons was for FE opening its doors to adult learners that FEFC obliged FEs to expand their education programmes, otherwise they may have lost funding. Expansion became a target to be met by FE colleges. The colleges which failed to meet their set targets were financially penalised. Thus, colleges became eager to attract adult candidates for FE institutions. It's worth noting the following comment from a study:"There's a lot of competition from sixth form colleges for our traditional students, and

colleges have recognised that the growth area is in the adult market.” (Utley, 1995; McGivney, 1996)

Economic development of the country caused an increase in adult population seeking further education. According to the FEFCE Chief Inspector’s Report 1994-95, three-quarters of the students in education sector are adults, most of whom are attending part time courses.

Major problems caused for FE and HE is the withdrawal of students from courses due to financial, social and personal problems. Retention of students itself is not the problem but outside pressure (i.e. FEFC) on the institutions pushes the issue on to the top of their agenda: “A lot of us in FE are fighting against a tradition that has almost encouraged drop-out. We used to plan programmes on the assumption that some would close” (representative from FE, McGivney, 1996). “Up to five years ago no one in my institution had any idea of retention or drop out rates” (representative from FE, McGivney, 1996) “FE managers have not addressed the problem, but have developed procedures for coping with its effects; sanctioning initial over-enrolment, and instituting reviews of class sizes when drop-out has taken its toll” (Mansell and Parkin, 1990; McGivney, 1996). The comments above found their echo in the Richwood study. (Richwood, 1993:1-2, McGivney, 1996:13).

“The thrust of many of the initiatives since the 1988 and 1992 Acts has been to construct an image of the student as a “rational economic person” exercising market power in terms of both courses and institutions. Thus discipline areas like engineering have virtually disappeared in some places and all vice-chancellors are now aware of the body count in their lecture rooms.

Institutions have come up against other imperatives in the form of the retrenchment on public spending and the accompanying performance and efficiency audits. They will have to teach more with less, without wastage, and retention and completion rates will become crucial measures of institutional fitness” (McGivney, 1996:13).

On one hand while the FE institutions are under pressure from the external bodies, on the other hand they are also trying hard to expand and attract new comers. There’s a lack of data which reflects the real picture of the retention rate. However, continuously monitoring students’ progress and establishing a cordial relationship between students and tutors may reduce the drop-out rate, but, the role of institution in taking the initial step is crucial; to give support and keep the mature students within the fold may prove to be an expansive venture, but the long term benefit will be reaped by the economy and society. (McGivney: 180)

There is no one method to teach adults. What is important is to be flexible in employing methods to suit the needs of adult learners. Adult education is described by some “as an activity in which all the participants” (Rogers: 170) “alternate between the roles of student, teacher and person” (Roger, A.:170, Thomson, 1980:67).

It’s been suggested that adults tend to perform better in the social sciences and its related areas rather than in the physical and natural sciences (McGivney: 146-7). Writers like Mason raise the question of age its relations with the learning process. Mason further asserts that failing to assist adults to understand scientific terms is a causal factor of the problem. Following comments made by a number of staff in one higher education institution sums up the route that teachers should take: “We had to rethink our teaching methods and modes of assessment. Listening to and taking notes from a 50-minute lecture, essay-writing techniques academic research, and making presentations to an audience were all skills which the average A-level entrant has begun to develop by the time he or she reaches higher education. For a middle aged car worker or a 20-year-old secretary who has left school with minimal qualifications such activities must appear completely foreign (Lee, 1991; McGivney: 147)

4. SOS: STOP DROP-OUT RATES!

Mansell and Parkins (1990) suggestions have been included into the proposals prepared by the Further Education Unit (FEU) to support colleges reducing drop-out rates:

- monitoring students' perception of their classroom experiences and ongoing support
- checking that the pace of teaching and learning is appropriate for individual learners
- providing students with course objectives, activities and work schedules in advance
- identifying preferred learning methods where alternatives may be appropriate (e.g. more structured lessons or more informal group work)
- organising time for students to discuss their work, and ensuring that part time students also receive tutorial support
- providing learning enhancement through workshop activities. (McGivney: 147-8)

5. CONCLUSION: TEACHERS VS ADULTS

It is also important that the teachers should help adult learners to build confidence (Munn, MacDonald and Lowden, 1992; McGivney: 1996). Weil (1986) and McNair (1993) put emphasis on "negotiation", and managing their own learning pace. Thus, they are encouraged to become "independent learners".

The teachers of adult learners should be able to manipulate ideas; try to plan group activities, make good use of teaching resources, and visual aids. They should also be able to set an ongoing assessment which would help students to understand the topic well. They should not allow students to compete amongst themselves, and always make sure hard working students to be praised. Teachers should be clear of what they are talking about, and always summarise the topic at the end of the lecture.

Teachers should also be more supportive of the adults in guiding provision- if they can afford -. Munn, MacDonald and Lowden (1992) and many others state the need for study skills: "It may take students months to learn how to organise themselves and their work so that they are using their time efficiently and getting the most out of study (ibid.) but Munn et al study showed that the teachers had the idea that adult learners already know of study skills. Munn et al study also further mentions the importance of continuous assessment which adults regard as a core element of their study.

REFERENCES

- DANIES et al (1993). *Adult Learning/Adult Teaching*. 3rd ed. Nottingham: University of Nottingham.
- MCGIVNEY V. (1996). *Staying or Leaving the Course*, First Edition, the National Organisation for Adult Learning.
- PCET (1997). *Principles of Learning- Resource Materials Units 1-4-* The University of Greenwich.
- ROGERS, A. (1996). *Teaching Adults*, Second Edition, Open University Press.
- THOMPSON, J.L. (1980). *Adult Education for a Change*, First Edition, Hutchinson.

COMPARISON NUMBERS OF PHOTOGRAPH USED IN PRINTED AND INTERNET NEWSPAPERS OF THREE BEST-SELLING NEWSPAPERS IN SEVEN DAILY PERIOD

Burak ACAR

Sakarya University Communication Study and Media Master Programme Student

Sakarya/TURKEY, e-Mail: acarburak22@gmail.com

Bedriye TAYLI

Selçuk University Public Relations PhD Student, Konya/TURKEY

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Article History: Received: 9 May 2018 Accepted: 20 July 2018</p>	<p><i>With the development of technology, the traditional media has begun to leave its place to digital atmosphere. Along with the use of digital media, people began to focus on visual materials rather than written texts. In this age when people have shown a lot of interest in visual materials, the photo has entered a new phase. Perhaps the photo has begun to show more interest than ever before. Because, photography is an indispensable part of digital media. Actually, we use photography not only in digital media, but almost in all areas of our lives. Photographs used in the media can clearly show many things the journalist does not write in the news text. In addition, photographs are seen as the most important document of the written news. In today's world where people attach more importance to visual rather than written texts, we can see that the usage of photography is so great that it is underestimated in both printed and internet newspapers. In this study, news photographs used as visual material in both printed and internet newspapers was analyzed by the method of semiotics. Photographs used in printed and internet newspapers for a week was examined and recorded. Then, by determining in which area the photos are used more often, their causes was discussed.</i></p>
<p>Keywords: photography, printed and internet newspapers, digital media</p>	
<p>DOI: 10.26809/joa.2018342292</p>	

1. INTRODUCTION

Seeing comes before words. The child looks and recognizes before it can speak (Berger, 1972). According to Berger, human beings know and learn from their birth by seeing their surroundings and everything. When we hear something, we immediately want to see what we hear, and we usually prefer to believe after we see it. Therefore, contrary to the traditional media, the visual elements in the new media are more preliminary.

Photographs, which fiddle with the scale of the world, themselves get reduced, blown up, cropped, retouched, doctored, tricked out. They age, plagued by the usual ills of paper objects; they disappear; they become valuable, and get bought and sold; they are reproduced. Photographs, which package the world, see to invite packaging. They are stuck in albums, framed and set on tables, tacked on walls, projected as slides. Newspapers and magazines feature them; cops alphabetize them; museum's exhibit them; publishers compile them (Sontag, S. 1977).

When we look at the past from day to day, we can say that we are not surrounded by so many visuals. The main reasons for the fact that images are so much in our lives are the rapid development of technology, the widespread use of mass media, and the fact that smart phones take up too much in our lives. Of course, these visual objects surrounding our lives did not only affect the people, they influenced the printed media which is one of the mass media.

The Internet is a globally interactive environment, enabling users to access online newspapers from anywhere in the world. The Internet transforms the world into a smaller place than the world by providing instant access to users who happen to be in any part of the world without the time and space limitations. (Williams, 2003).

With the widespread use of the Internet, a new type of journalism has emerged that broadcasts on the Internet, which is also presented as an alternative media. This new genre is called electronic publishing in general terms, internet journalism in a more specific term (Çakır, 2007). The biggest advantage of the internet as new and alternative media is the opening of new gateways for free information acquisition. As you can access any kind of information instantly on the internet, you can reach the information you want more quickly. It is also an interactive publishing with reader/viewer on the internet. The user can express and comment on the feelings and thoughts related to the news he reads. It is not a one-sided communication. The fact that one-to-one communication can be accessed instantly and interactively, the contents can be renewed at any time and the news can be updated at any time reveal the differences of internet journalism from other mass media. Individuals, especially the individuals in the connection, have unrestricted and easy access to alternative channels of information (Yedig, & Akman, 2002).

A new type of journalism has emerged today, which is referred to as internet journalism, by the spread of individual and social heritage, the formation of public opinion and the use of the internet in addition to the traditional types of newspapers, which are the first place to collect historical information as raw materials (Gezgin, 2002). Unlike traditional media, Internet journalism has four aspects that are most prominent: speed, being able to be reversible, allowing details, and emancipating from the point of view of the publisher and of the reader (Dilmen, 2005).

With the new developments that have surfaced with the Internet, contents such as sound, moving picture, text and picture have come to be portable (Atabek, 2003). While the use of text and photographs is proportional to the traditional printed news, we see that the photographs are heavily used in today's news. Especially with the new media, we can say that the photographs are more dominant than the ones used as an element to be used beside the texts in printed media. With the new media, it is now seen that photographs have given priority to texts in news presentations. With this change, the photographs have become a more prominent position than the news texts. At the same time, the fact that the problem of space on the page has been removed in the internet environment causes the increase of the number of visual elements used in the news. Thus, with the development of new media, the use of visual elements, especially photography, is limited due to the limited space in printed pages,

and the use of visual elements in online newspapers is almost limitless. This study aims to reveal the difference between the number of photographs used in online journalism and the number of photographs used in written journalism by comparing the numbers of photograph usage in written and internet journalism and to reveal the reasons of this difference.

The development of internet technology has brought a new breath to journalism. But this technology has had positive effects on traditional journalism as well as adverse effects. In the process of transformations in terms of journalism, while maintaining the existence of traditional newspapers, on the other hand online newspapers continue to secure indispensable places in society. It is predicted that the printed newspapers will be totally destroyed, the journalistic practices will change with the new media, and citizen journalism will gain weight. Therefore, online journalism emerges as an important field that needs to be examined in terms of journalism.

2. METHOD

In the study, printed newspapers and internet newspapers were compared and it was searched to see how much the pictures used in internet journalism were used compared to written newspapers. For this purpose, content analysis method was used for data collection. In order to limit the scope of the research, the 7-day periods of Hürriyet, Sabah and Sözcü, the three bestselling newspapers in Turkey, were discussed. The number of photographs used on the internet newspapers and in the printed newspapers was evaluated within the scope of the first page, agenda, world, economy and sports titles.

3. FINDINGS AND COMMENTS

Hürriyet, Sabah and Sözcü newspapers, which continue to be published daily and national newspapers, have 3 circulation newspapers with the highest circulation according to the data of <http://gazetetirajlari.com/2017/04/17/>.

Table 1. Number of Photos Used in Hürriyet Newspaper

	First Page		Agenda		World		Economy		Sport		
	Printed Newspaper	Online Newspaper	Printed Newspaper	Online Newspaper	Printed Newspaper	Online Newspaper	Printed Newspaper	Online Newspaper	Printed Newspaper	Online Newspaper	
1	10.04.2107	22	121	38	64	12	30	27	40	38	202
2	11.04.2107	18	115	55	81	9	19	30	48	37	142
3	12.04.2107	18	107	69	79	10	25	21	46	29	153
4	13.04.2107	26	102	56	45	12	53	31	75	27	197
5	14.04.2107	15	109	54	67	19	51	21	59	34	149
6	15.04.2107	24	105	75	56	8	17	16	45	29	147
7	16.04.2107	17	114	68	105	11	24	14	39	31	151
Total		140	773	415	497	81	219	160	352	225	1141

Table 2. Number of Photos Used in Sabah Newspaper

	First Page		Agenda		World		Economy		Sport		
	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	
1	10.04.2107	19	158	75	136	9	196	33	42	33	160
2	11.04.2107	27	162	87	156	5	183	28	34	38	169
3	12.04.2107	23	163	85	152	6	152	26	38	24	156
4	13.04.2107	24	179	69	128	10	143	23	48	29	171
5	14.04.2107	22	169	54	132	8	191	29	36	32	154
6	15.04.2107	20	159	58	142	11	162	18	37	28	149
7	16.04.2107	15	163	53	201	9	165	21	32	33	154
Total		150	1153	481	1047	58	1192	178	267	217	1113

Table 3. Number of Photos Used in Sözcü Newspaper

	First Page		Agenda		World		Economy		Sport		
	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	<i>Printed Newspaper</i>	<i>Online Newspaper</i>	
1	10.04.2107	18	123	53	82	16	68	27	29	30	112
2	11.04.2107	18	118	61	79	8	36	21	26	26	109
3	12.04.2107	20	117	47	74	5	22	15	25	20	105
4	13.04.2107	15	112	42	67	8	26	17	27	22	153
5	14.04.2107	18	114	54	77	7	34	19	28	26	106
6	15.04.2107	18	113	59	74	6	29	18	26	22	104
7	16.04.2107	17	121	56	114	8	32	16	27	24	107
Total		124	818	372	567	58	247	133	188	170	796

3.1. Photos used on the First Page

When looking at the number of photographs used on the first page of the newspapers, it is seen that Sabah newspaper is the most used newspaper in print (150 photographs) and Internet newspaper (1153 photographs), as seen in Table 2.

As can see Table 1, Sabah newspaper was followed by Hurriyet newspaper with 140 photos in printed newspaper and 124 photos in Table 3 were published on the first page of Sözcü newspaper. When we look at the number of photographs used by online newspapers, it is seen in Table 1 and 3 that the Sözcü newspaper uses 818 photographs and the Hürriyet newspaper uses 773 photographs.

3.2.Photos used on the Agenda

When looking at the photographs used under the heading of the agenda, we can say that the Sabah newspaper is the newspaper that used the most photographs in the printed media (481 photographs) and online media (1047 photographs), as seen in table 2. Moreover, when looking at Table 2 again, we can clearly say that there is a considerable difference in the number of photographs (566 photographs) used between written and online newspapers. As can see Table 1, Sabah newspaper was followed by Hurriyet newspaper with 415 photos in printed newspaper and 372 photos in Table 3 were published on the first page of Sözcü newspaper. When we look at the number of photographs used by online newspapers, it is seen in Table 1 and 3 that the Sözcü newspaper uses 567 photographs and the Hürriyet newspaper uses 497 photographs.

3.3.Photos used on the World

When looking at the numbers of photographs used under the world title, it is seen that in the printed media, 81 photographs are seen in the Hürriyet newspaper, as seen in table 1. It is seen in Table 2 and 3, in the printed media, Hürriyet newspaper was followed by 58 photographs Sabah and Sözcü newspapers. When we look at the numbers of photographs used in online newspapers, we can see that Sabah newspaper used 1192 photographs, Sözcü newspaper used 247 photographs and 219 photographs are used in the Hürriyet newspaper. Additionally, it can be said that the difference between the number of the photographs used in printed and online newspapers under the world title is at most 1134 photographs in the Sabah newspaper as seen in Table 2.

3.4.Photos used on the Economy

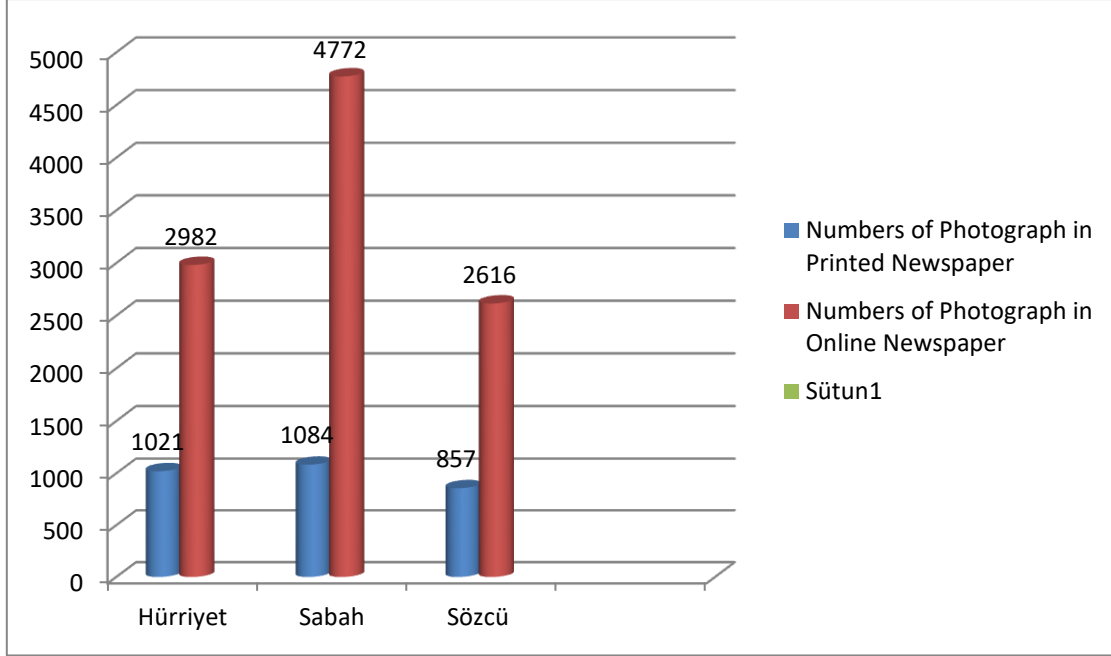
When looking at the numbers of photographs used under the Economy title, it is seen that in the printed media, 178 photographs are seen in the Sabah newspaper, as seen in table 2. It is seen in Table 1 and 3 that the Hürriyet newspaper uses 160 photographs and the Sözcü newspaper uses 133 photographs in the printed media. In online newspapers, under the title of economy, most of them are used in the Hürriyet newspaper (352 photographs) as seen in the photograph table 1, this number is followed by 178 photographs Sabah newspaper and 133 photographs Sözcü newspaper, it is seen in Table 2 and 3.

3.5.Photos used on the Sport

When lookinng at the number of photographs used on the Sport title of the newspapers, it is seen that Hürriyet newspaper is the most used newspaper in print (225 photographs) and Internet newspaper (1141photographs), as seen in Table 1. As can see Table 2, Hürriyet newspaper was followed by Sabah newspaper with 217 photos in printed newspaper and 170 photos in Table 3 were published on the Sport title of Sözcü newspaper. When we look at the number of photographs used by online newspapers, it is seen in Table 2

and 3 that the Sabah newspaper uses 1113 photographs and the Sözcü newspaper uses 796 photographs under sport title.

Table 4. Total number of printed and online photographs of newspapers

When examined table 4, it is seen that most of the photographs (5856 photographs) are used in Sabah newspaper both in printed newspapers (1084 photographs) and in online newspapers (4772 photographs). It is determined in Hürriyet newspaper that while using 1021 photographs in printed newspapers, it was used 2982 photographs in online journal and 4003 photographs was used in total. In the Sözcü newspaper, it was determined that while using 857 photographs in printed newspapers, 2616 photographs were used in online journal and 3473 photographs were used in total.

4. CONCLUSIONS

There are radical changes in the media with new communication technologies and this process is continuing rapidly. The newspapers at the head of the traditional media are the media organizations most affected by this change. Newspapers continue to keep up with new developments and continue their publishing lives, utilize the possibilities offered by the internet to reach more readers. The Hürriyet, Sabah and Sözcü newspapers that it has been selected as examples in the study are the highest circulation newspapers in Turkey. In addition, it can be said that these websites are the most visited sites in Turkey.

When the photos of Hürriyet, Sabah and Sözcü newspapers are compared on the first page, agenda, world, economy and sports titles in the internet pages and printed newspapers in the 7-day period, it is seen that the number of the photographs on the internet page are quantitatively ahead of the printed newspapers.

During the period examined, there were 145 photographs on average per day in the printed journal of the Hürriyet newspaper, while 426 pictures were published on the internet page. While 681 photos were published on the internet page of Sabah newspaper, there were 154 photographs on average per day in the printed journal. In the printed newspaper of the

Sözcü newspaper, on average 122 photographs were taken place, while 373 photographs were published on the internet page.

Within the 7 day period, in total, there were 1021 photographs in the printed journal, 2982 photographs in the internet newspaper of the Hürriyet newspaper; There were 1084 photographs in the printed newspaper, 4772 photographs in the internet newspaper; of the Sabah newspaper; In the Sözcü newspaper, there were 857 photographs in the printed newspaper and 2616 photographs in the internet newspaper. This shows that the internet newspaper is richer in terms of visual material than the printed newspaper. It turns out that the internet environment known as multimedia is giving more importance to the photo.

As a result, because of the lack of space in the internet newspaper, the use of photography is much higher than in printed newspapers. Moreover, as people today prefer the virtual environment to follow-up news, the circulation of printed newspapers falls day by day. In the face of this decrease in printed newspapers, newspapers have started to give importance to internet journalism. It is clear that digital media will be more common and effective in the coming years than traditional media.

REFERENCES

- ATABEK, Ü. (2003). İletişim Teknolojileri ve Yerel Medya İçin Olanaklar. Yeni iletişim teknolojileri ve medya.
- BERGER, J. (1972). Ways of Seeing. Ways of Seeing, 50, 249–259.
- ÇAKIR, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği.
- DİLMEN, N. E. (2005). Yönetenler Açısından Türkiye’deki İnternet Gazeteleri ve Haber Portalları Üzerine Bir Değerlendirme. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi.
- GEZGİN, S. (2002). Geleneksel Basın ve İnternet Gazeteciliği. İnternet Çağında Gazetecilik.
- SONTAG, S. (1977). On photography. Macmillan.
- YEDİĞ, S., & AKMAN, H. (2002). İnternet çağında gazetecilik. Siyahbeyaz yayınları, İstanbul. Gezgin, Suat (2002). “Geleneksel Basın ve İnternet Gazeteciliği”
- WILLIAMS, K. (2003). Understanding media theory.
- <http://gazetetirajlari.com/2017/04/17/>
- <http://www.hurriyet.com.tr/>
- <http://www.sabah.com.tr/>
- <http://www.sozcu.com.tr>